

1733

NINA Rapport

Overvåking av hekkende horndykker i Troms 2019

Sveinn Are Hanssen, Vigdis Frivoll, Karl-Birger Strann, Matias Hagtvedt,
Per Steinar Sommervold, Manuel Ballesteros

NINAs publikasjoner

NINA Rapport

Dette er NINAs ordinære rapportering til oppdragsgiver etter gjennomført forsknings-, overvåkings- eller utredningsarbeid. I tillegg vil serien favne mye av instituttets øvrige rapportering, for eksempel fra seminarer og konferanser, resultater av eget forsknings- og utredningsarbeid og litteraturstudier. NINA Rapport kan også utgis på annet språk når det er hensiktsmessig..

NINA Temahefte

Som navnet angir behandler temaheftene spesielle emner. Heftene utarbeides etter behov og serien favner svært vidt; fra systematiske bestemmelsesnøkler til informasjon om viktige problemstillinger i samfunnet. NINA Temahefte gis vanligvis en populærvitenskapelig form med mer vekt på illustrasjoner enn NINA Rapport.

NINA Fakta

Faktaarkene har som mål å gjøre NINAs forskningsresultater raskt og enkelt tilgjengelig for et større publikum. Faktaarkene gir en kort framstilling av noen av våre viktigste forskningstema.

Annen publisering

I tillegg til rapporteringen i NINAs egne serier publiserer instituttets ansatte en stor del av sine vitenskapelige resultater i internasjonale journaler, populærfaglige bøker og tidsskrifter.

Overvåking av hekkende horndykker i Troms 2019

Sveinn Are Hanssen
Vigdis Frivoll
Karl-Birger Strann
Matias Hagtvedt
Per Steinar Sommervold
Manuel Ballesteros

Hanssen, S.A., Frivoll, V., Strann, K.-B., Hagtvedt, M.,
Sommervold, P.S. & Ballesteros, M. 2019. Overvåking av
hekkende horndykker i Troms 2019. NINA Rapport 1733. Norsk
institutt for naturforskning

Tromsø, november 2019

ISSN: 1504-3312

ISBN: 978-82-426-3487-0

RETTIGHETSHAVER

© Norsk institutt for naturforskning

Publikasjonen kan siteres fritt med kildeangivelse

TILGJENGELIGHET

Åpen

PUBLISERINGSTYPE

Digitalt dokument (pdf)

KVALITETSSIKRET AV

Børge Moe

ANSVARLIG SIGNATUR

Cathrine Henaug

OPPDRAKSGIVER(E)/BIDRAGSYTER(E)

Fylkesmannen i Troms

KONTAKTPERSON(ER) HOS OPPDRAGSGIVER/BIDRAGSYTER

Heidi Marie Gabler

FORSIDEBILDE

Horndykker © Karl-Birger Strann

NØKKEWORD

Lyngen, Storfjord, Balsfjord, Målselv, Bardu, Salangen, Dyrøy,
Sørreisa, Harstad, Troms fylke, Horndykker, overvåkingsrapport

KEY WORDS

Lyngen, Storfjord, Balsfjord, Målselv, Bardu, Salangen, Dyrøy,
Sørreisa, Harstad, Troms county, Slavonian greebe, monitoring
report

KONTAKTOPPLYSNINGER

NINA hovedkontor

Postboks 5685 Torgarden
7485 Trondheim
Tlf: 73 80 14 00

NINA Oslo

Gaustadalléen 21
0349 Oslo
Tlf: 73 80 14 00

NINA Tromsø

Postboks 6606 Langnes
9296 Tromsø
Tlf: 77 75 04 00

NINA Lillehammer

Vormstuguvegen 40
2624 Lillehammer
Tlf: 73 80 14 00

NINA Bergen

Thormøhlensgate 55
5006 Bergen
Tlf: 73 80 14 00

www.nina.no

Sammendrag

Hanssen, S.A, Frivoll, V., Strann, K.-B., Hagtvedt, M., Sommervold, P.S. & Ballesteros, M. 2019. Overvåking av hekkende horndykker i Troms 2019. NINA Rapport 1733. Norsk institutt for naturforskning.

På 52 lokaliteter fordelt på åtte kommuner i Troms, har antallet hekkende/territorielle par horndykker *Podiceps auritus* blitt overvåket siden 2001. Siden oppstarten har hekkebestanden blitt redusert med rundt 90 % med den sterkeste nedgangen i årene mellom 2001 og 2009. Rundt 2009 stoppet denne tilbakegangen noe opp, men fra og med 2010/2011 har nedgangen fortsatt.

I 2019 ble 51 av 52 opprinnelige lokaliteter fordelt på åtte kommuner overvåket. Ett av vannene i Bardu kommune ble ikke overvåket. Det ble i tillegg dette året tatt med en lokalitet fra Hinnøya, Sør-Troms i overvåkingen. Derfor ble 52 lokaliteter fordelt på ni kommuner overvåket i 2019 i Troms. Det var også et dårlig hekkeår for arten med 23 hekkende eller territorielle par innenfor de 51 resterende overvåkingslokalitetene og to par hekkende par horndykkere på den nye lokaliteten på Hinnøya. Horndykkerbestanden har ikke kommet seg etter de særdeles dårlige hekkesesongene i perioden 2010/2011-2018. Det er ikke lenger noe usikkerhet omkring bestandsutviklingen hos horndykker basert på datasettet for de siste årene. Horndykkeren sliter med en kraftig bestandsnedgang i mange av overvåkingsvannene. I 2019 er antallet horndykkerpar i de opprinnelige overvåkingslokalitetene kun 10 % av hekkebestanden i 2001. Om denne utviklingen fortsetter, vil det ikke gå mange år før arten kan være borte som hekkefugl i store deler av fylket.

Det anbefales at overvåkingen utvides til å omfatte flere områder i Sør-Troms og da spesielt på Senja og Hinnøya. Dette vil gi økt kunnskap om den delen av hekkebestanden som ligger nær kysten av Sør-Troms.

I 2018 ble to horndykkere instrumentert med lysloggere og det vil kunne avdekke trekkruiter og overvintringsområder for denne truede arten, i 2019 ble ytterligere to individer instrumentert. Slike lysloggerstudier er avhengig av et langt tidsperspektiv da fuglene med loggere må fanges inn før data kan avleses. Flere fugler må instrumenteres over tid for å få et bredt nok datamateriale som kan fange opp variasjoner i trekk tidspunkter og vinterområder mellom individer og sesonger. Dette vil kunne gi viktige data for forvaltningen i forhold til vern av horndykker også utenfor hekkeområdene.

Sveinn Are Hanssen og Vigdis Frivoll, NINA Framsenteret, Postboks 6606 Langnes, 9296 Tromsø, sveinn.a.hanssen@nina.no

Abstract

Hanssen, S.A, Frivoll, V., Strann, K.-B., Hagtvedt, M., Sommervold, P.S. & Ballesteros, M. 2019. Monitoring of breeding Slavonian grebes in Troms County 2019. NINA Report 1733. Norwegian Institute for Nature Research.

The number of breeding Slavonian grebes *Podiceps auritus* has since 2001 been monitored in 52 sites in Troms county in Northern Norway. The breeding population has been reduced by 90% since the start of the monitoring programme, with the strongest decline between 2001 and 2009. The decline seemed to level off around 2009, but from 2010/2011 the decline continued. 51 of the 52 original sites were censused in 2019. One of the small lakes in Bardu was not visited in 2019.

One site at Hinnøya, in the southern part of Troms county, was added in 2019.

2019 was a relatively bad breeding year with a total of only 23 breeding or territorial pairs within the 51 original monitored sites in Troms county and additionally two breeding pairs at Hinnøya in the southern part of Troms county. The Slavonian grebe population has not recovered after the unsuccessful breeding seasons between 2010/2011 and 2018. Based on the data for the more recent years there is no longer any uncertainty regarding the population decline of the Slavonian grebe. In 2019 the population numbers are still 10% of the 2001 level. If this situation continues, the Slavonian grebe will probably not be breeding in parts of Troms county a few years from now. We recommend that the monitoring area is expanded to more sites in the southern parts of Troms county, especially on the islands Senja and Hinnøya. This will increase the knowledge of the coastal breeding population of Slavonian grebes.

In 2018 two grebes were instrumented with light loggers (gls-loggers) to uncover the migration routes and wintering areas of this population, in 2019 an additional two birds were instrumented. These logger studies depend upon a longer time frame as birds will have to be recaptured to obtain that data from the loggers. More birds will have to be instrumented during the next years to uncover the variation in migration routes and wintering areas, both on a population and individual level. This will provide important knowledge for the management of this species, both within and outside of the breeding areas.

Sveinn Are Hanssen and Vigdis Frivoll, NINA, Framsenteret, Postboks 6606 Langnes, 9296 Tromsø, Norway. sveinn.a.hanssen@nina.no

Innhold

Sammendrag	3
Abstract	4
Innhold.....	5
Forord	6
1 Innledning.....	7
2 Metode	8
3 Resultat og diskusjon.....	9
3.1 Lysloggere	9
3.2 Kommunevis gjennomgang.....	9
3.2.1 Lyngen kommune	9
3.2.2 Storfjord kommune	11
3.2.3 Balsfjord kommune.....	12
3.2.4 Målselv kommune.....	27
3.2.5 Bardu kommune	32
3.2.6 Salangen kommune.....	35
3.2.7 Dyrøy kommune	37
3.2.8 Sørreisa kommune	38
3.2.9 Harstad kommune	39
3.3 Samlet gjennomgang for Troms	39
4 Konklusjon og anbefalinger.....	44
5 Referanser	45

Forord

Karl-Birger Strann startet i 2001 overvåking av horndykker i Troms. Arten var fram til 2010 oppført som sterkt truet på den norske rødlista. I 2010 ble den tatt ut fra rødlista men er fra 2015 oppført som sårbar (VU). I perioden etter at overvåkinga startet har horndykkerpopulasjonen gått kraftig ned i Troms og vi anser det som essensielt at denne overvåkingen videreføres. I tillegg ble en lokalitet på Hinnøya tatt med i overvåkinga i 2019. Lokalitetene er derfor fordelt på ni kommuner sentralt i Troms fra Lyngen i nord til Harstad i sør. I 2019 bevilget Fylkesmannen i Troms et tilskudd på kr 100 000 for å opprettholde denne overvåkingen samt kr 102 000 for å instrumentere horndykkere med lysloggere for å avdekke trekkruiter og overvintringsområder. I denne rapporten blir resultatene fra overvåkingsprosjektet i 2019 presentert. Alle foto i rapporten © Per Steinar Sommervold og © Karl-Birger Strann. Kartene er laget av Manuel Ballesteros.

November 2019, Sveinn Are Hanssen og Vigdis Frivoll.

1 Innledning

Horndykkeren har i Norge sin viktigste hekkeutbredelse fra Nord-Trøndelag til nordre deler av Nordland og Troms. Etter midten av 1990-tallet kom det flere rapporter fra artens utbredelsesområde i Europa der det ble dokumentert betydelige negative trekk i bestandsutviklingen. Også fra vårt naboland Sverige ble det rapportert om en klar tilbakegang i denne perioden (Douhan 1998). Arten sto fram til 2010 oppført som sterkt truet (EN) på den norske rødlista, men ble i 2010 tatt ut av lista (Kålås et al. 2006, 2010). På den nye rødlista som kom i 2015 er horndykkeren igjen ført opp som VU – sårbar (Henriksen & Hilmo 2015).

Karl-Birger Strann startet i 2001 opp en fast overvåking av hekkende horndykker i Troms fylke (Stien et al. 2016). Flere av lokalitetene har i tillegg vært undersøkt årlig helt tilbake til 1982. Fra og med 2001 ble 52 kjente hekkelokaliteter for horndykker besøkt i løpet av hekkesesongen. Lokalitetene er fordelt på åtte kommuner sentralt i Troms og studieområdet strekker seg fra Lyngen i nord til Salangen i sør. De aller fleste lokaliteter er besøkt og registrert hver sommer siden juni 2001. Dette arbeidet ble startet opp fordi registreringer viste at arten allerede da gikk tilbake og på enkelte steder forsvant helt fra faste hekkelokaliteter flere steder i Troms. I 2019 ble i tillegg en lokalitet i Harstad på Hinnøya inkludert i overvåkningen og totalt 52 hekkelokaliteter ble besøkt i løpet av våren og forsommeren. Ett av vannene i Bardu ble ikke besøkt.

Denne overvåkningen gjør at vi har god oversikt over horndykkerpopulasjonen og ungeproduksjonen i Troms fylke. Imidlertid har vi ingen kunnskap om overvintringsområder til horndykkere fra Nord-Norge. Den islandske svakt økende bestanden overvintrer i hovedsak i Skottland (Thorarinsson pers. medd.). Det vil være meget viktig for forvaltningen av den nær truede norske bestanden av horndykkere å avdekke om de deler overvintringsområder med den islandske bestanden eller om de benytter andre overvintringsområder, noe som i så fall kan forklare det at den norske bestanden er synkende mens den islandske er stabil eller økende. Vi startet derfor et pilotprosjekt i 2018 og fortsatte i 2019 der såkalte lysloggere (gls-loggere) festes til en fotring på fuglene. Loggerne registrerer lysdata gjennom hele året. Dataene må derfor lastes ned fra loggerne etter at fuglen har kommet tilbake til hekkeplassen et eller flere år etter. Vi har gode rutiner for analyser av dataene fra lysloggerne og benytter egne dataprogrammer for formålet. Den samme metodikken har vi benyttet i tilsvarende studier på sjøfugler, f.eks. krykkje (Frederiksen et al. 2012, Schultner et al. 2013), fjelljo (Gilg et al. 2013, van Bemmelen et al. 2017) og sildemåke (Bustnes et al. 2013).

2 Metode

I 2019 ble tellingene gjort 8 dager og 15 dager etter isgang. Registreringer ble gjort i 2 runder, med 3 repetisjoner av tellinger i hver runde. Repetisjonene ble utført i rekkefølgen morgen, ettermiddag og morgenen etter. Registreringene skulle skje i vindstyrke 0-3 på Beaufort skala. Det var fint vær med mye sol men noe vind og lite nedbør i det meste av registreringsperioden. Alle lokalitetene ble besøkt i perioden 20.mai – 29.juni. Isgangen varierte fra midten av mai i enkelte vann til godt ut i juni i andre vann. Lokalitetene har ett eller flere observasjonspunkt som ble kartfestet ved hjelp av GPS. Det ble registrert i 20 min fra hvert observasjonspunkt. Antallet hekkende par, territorielle par, ikke-territorielle par og enkeltindivider ble registrert på hver telle-runde. I arbeidet ble det brukt Swarovski 8x35 kikkert, Swarovski 10x42 kikkert, Canon 18x50 kikkert og Zeiss 15-56x teleskop. Alle registreringene ble gjort på Garmin GPSMAP 276C med N-50 kart. Resultatene fra overvåkingen er lagt inn på Artsobservasjoner.no i tillegg til denne rapporten.

Feltarbeidet i forbindelse med instrumentering av lysloggere ble gjort 19 og 20 juni. Flere aktuelle lokaliteter med hekkende fugl ble besøkt. Når en passende lokalitet var funnet ble reiret observert på avstand for å konstatere om det var rugende fugl tilstede. Vi rodde deretter ut i gummibåt og plasserte et garn rundt området der vi observerte at fuglen svømte ut når den forlot reiret. Trakk oss så tilbake og observerte til fuglen var tilbake på reiret og lot den ruge en stund. Ved å ro ut mot reiret igjen ble fuglen fanget ved at den dykket inn i garnet når den forlot reiret. Fuglen ble raskt tatt ut av garnet og fuglen og garnet ble tatt inn til land. Fuglen ble så ringmerket og biometriske mål ble tatt. Lysloggeren (Biotrack geolocator MK4093) veier 1.5 gram og ble festet til en plastring rundt foten med metode nærmere beskrevet i Gilg et al. (2013). Deretter ble fuglen straks sluppet fri. Håndteringstiden fra fuglene gikk i garnet til den ble sluppet fri var på mellom 15 og 30 minutter.

Overvåkingsfeltarbeidet i 2019 ble utført av Vigdis Frivoll, Karl-Birger Strann, Matias Hagtvedt, Per Steinar Sommervold, Roger Foreman og Yngve Hansen. Vi fikk også gode opplysninger om registrerte horndykkere i enkelte lokaliteter fra Jan Inge Karlsen og Mikael Ritman. Feltarbeidet i forbindelse med instrumentering av lysloggere ble utført av Sveinn Are Hanssen, Manuel Ball-esteros, Vigdis Frivoll og Karl-Birger Strann.

3 Resultat og diskusjon

3.1 Lysloggere

Arbeidet med instrumentering av lysloggere fortsatte i 2019 og foregikk 19 og 20. juni. Det ble totalt fanget inn to fugler som ble instrumentert. Det ble fanget en fugl ved Sagelvvatnet nord, Balsfjord kommune (34W 425585 7679103) samt en fugl i Øvstevatnet, Storfjord kommune (34W 473558 7694137). Dette var fugler som virket vitale og friske (vekt 554 gram og 462 gram) og de ble fanget ved aktive reir med egg. Det vil bli søkt om finansiering for å identifisere og fange inn igjen disse samt de fuglene som ble instrumentert i 2018 i 2020 slik at verdifulle data kan sikres. Det er viktig å understreke at skal man få god nok bakgrunn for å si noe om trekkruiter og overvintringsområder til bestanden så betinger det en betydelig innsats videre de neste årene med instrumentering og gjenfangst av horndykkere. Vi besøkte også horndykkerterritoriene der fugler ble instrumentert i 2018 [Øvstevatnet, Storfjord kommune (34W 473804 7694016) samt Sagelvvatnet, Balsfjord kommune (34W 423043 7675897)], begge lokasjoner var registrert med aktive reir tidligere i 2019 men nedbør med økende vannstand hadde sannsynligvis oversvømt disse reirene.

3.2 Kommunevis gjennomgang

3.2.1 Lyngen kommune

Tre vann i Lyngen kommune er overvåket siden oppstarten i 2001. To av vannene, Elvejordvatnet og Lillevatnet, er små og har naturlig ikke rom for så mange par. Jægervatnet er forholdsvis stort og har potensiale for en høyere hekkebestand. 2009-resultatene viste en stabil hekkebestand sammenlignet med tallene fra 2005 og 2008, men med noe tilbakegang siden 2001 (Strann

& Frivoll 2010). Det ble ikke påvist hekkende par i Lyngen kommune verken i 2014 eller 2015 (Hanssen et al. 2016). Sammen med resultatet fra 2012-13 var dette det dårligste siden oppstarten i Lyngen i 2001 (Strann et al. 2014). Det har ikke vært registrert horndykkere i Lyngen siden 2011 og da ble det registrert 2 par i Jægervatnet (Strann et al. 2013).

Isgangen i vannene i Lyngen var normal men med høy vannstand og lite vannvegetasjon på grunn av kraftig snøsmelting i løpet av overvåkingsperioden.

I 2019 ble heller ingen horndykkere registrert i løpet av overvåkingsperioden (Tabell 1 – 3).

Tabell 1a. Observasjonspunkt for Elvejordvatnet, Lyngen kommune i 2019.

Observasjonspunkt	UTM 1		
	34 W 472994 7725240		

Tabell 1b. Antall hekkende, territorielle, ikke-territorielle par og enkeltindivider av horndykkere i 2001, 2018 og 2019 i Elvejordvatnet, Lyngen kommune.

Telldatoer	Antall par hekkende	Antall par territoriell	Antall par Ikke-territoriell	Enkeltindivider
28.5 – 29.5				
Telling 1 morgen	0	0	0	0
Telling 1 ettermiddag	0	0	0	0
Telling 1 neste morgen	0	0	0	0
4.6 – 5.6				
Telling 2 morgen	0	0	0	0
Telling 2 ettermiddag	0	0	0	0
Telling 2 neste morgen	0	0	0	0
Resultat 2018	0	0	0	0
Resultat 2001	3			

Tabell 2a. Observasjonspunkt for Lillevatnet, Lyngen kommune i 2019.

Observasjonspunkt	UTM 1		
	34 W 473189 7725469		

Tabell 2b. Antall hekkende, territorielle, ikke-territorielle par og enkeltindivider av horndykkere i 2001, 2018 og 2019 i Lillevatnet, Lyngen kommune.

Telldatoer	Antall par hekkende	Antall par territoriell	Antall par Ikke-territoriell	Enkeltindivider
28.5 – 29.5				
Telling 1 morgen	0	0	0	0
Telling 1 ettermiddag	0	0	0	0
Telling 1 neste morgen	0	0	0	0
4.6 – 5.6				
Telling 2 morgen	0	0	0	0
Telling 2 ettermiddag	0	0	0	0
Telling 2 neste morgen	0	0	0	0
Resultat 2018	0	0	0	0
Resultat 2001	2			

Tabell 3a. Observasjonspunkt for Jægervatnet, Lyngen kommune i 2019.

Observasjonspunkt	UTM 1		
	34 W 456043 7736382		

Tabell 3b. Antall hekkende, territoriell, ikke-territoriell par og enkeltindivider av horndykkere i 2001, 2018 og 2019 i Jægervatnet, Lyngen kommune.

Telldatoer	Antall par hekkende	Antall par territoriell	Antall par ikke-territoriell	Enkeltindivider
28.5 – 29.5				
Telling 1 morgen	0	0	0	0
Telling 1 ettermiddag	0	0	0	0
Telling 1 neste morgen	0	0	0	0
4.6 – 5.6				
Telling 2 morgen	0	0	0	0
Telling 2 ettermiddag	0	0	0	0
Telling 2 neste morgen	0	0	0	0
Resultat 2018	0	0	0	0
Resultat 2001	3			

3.2.2 Storfjord kommune

To vann i Storfjord har inngått i overvåkingen siden oppstarten i 2001. Begge vannene ligger nært hverandre i de nedre delene av Skibotndalen og har tidligere hatt solide hekkebestander av horndykker (egne data fra 1980-tallet). I 2018 ble det på Øvstevatnet registrert ett enkeltindivider og ett par hekkende horndykker. På Nedstevatnet ble det registrert fem hekkende par horndykkere og to enkeltindivider på siste tellerunde i 2018 (Hanssen et al. 2018).

I 2019 ble det registrert tre hekkende par horndykkere på Øvstevatnet og det var oppløftende. På Nedstevatnet ble det registrert tre hekkende og to territoriell par horndykkere i tillegg til ett enkeltindivider. Enkeltindivider holdt seg beitende i hele overvåkingsperioden på vatnet. De fleste hekkingene av horndykkerparene i Nedstevatnet var i hettemåsekolonien selv om det hekket få hettemåser der i 2019. Begge vannene var isfrie tidlig i mai. Disse to vannene ble besøkt mye av oss både i løpet av og etter overvåkingsperioden siden Øvstevatnet egner seg godt for fanging av horndykkere til påsett av lysloggere.

I 2018 ble det festet lyslogger på én fugl i Øvstevatnet (Hanssen et al. 2018) og i 2019 ble det også festet lyslogger på én fugl i dette vannet.

Tabell 4a. Observasjonspunkter for Øvstevatnet, Storfjord kommune i 2019.

Observasjonspunkt	UTM 1	UTM 2	
	34 W 473903 7693927	34 W 473728 7694070	

Tabell 4b. Antall hekkende, territoriell, ikke-territoriell par og enkeltindivider av horneddykkere i 2001, 2018 og 2019.

Telledatoer	Antall par hekkende	Antall par territoriell	Antall par Ikke-territoriell	Enkeltindivider
20.5 – 21.5				
Telling 1 morgen	0	3	0	0
Telling 1 ettermiddag	0	3	0	0
Telling 1 neste morgen	0	3	0	0
27.5 – 28.5				
Telling 2 morgen	3	0	0	0
Telling 2 ettermiddag	3	0	0	0
Telling 2 neste morgen	3	0	0	0
Resultat 2018	1	0	0	1
Resultat 2001	14			

Tabell 5a. Observasjonspunkter for Nedstevatnet, Storfjord kommune i 2019.

Observasjonspunkt	UTM 1	UTM 2	
	34 W 472635 7695160	34 W 472241 7695369	

Tabell 5b. Antall hekkende, territoriell, ikke-territoriell par og enkeltindivider av horneddykkere i Nedstevatnet, Storfjord kommune i 2001, 2018 og 2019.

Telledatoer	Antall par hekkende	Antall par territoriell	Antall par Ikke-territoriell	Enkeltindivider
20.5 – 21.5				
Telling 1 morgen	0	5	0	1
Telling 1 ettermiddag	0	5	0	1
Telling 1 neste morgen	0	5	0	1
27.5 – 28.5				
Telling 2 morgen	3	2	0	1
Telling 2 ettermiddag	3	2	0	1
Telling 2 neste morgen	3	2	0	1
Resultat 2018	5	0	0	2
Resultat 2001	10			

3.2.3 Balsfjord kommune

27 lokaliteter er overvåket i Balsfjord siden oppstarten i 2001. Sagelvatnet og Laksvatnet er delt opp i henholdsvis fire og to lokaliteter siden det er store vann. Det ble i 2019 registrert 6 par som gikk til hekking i de 27 overvåkingslokalitetene i Balsfjord i løpet av overvåkingsperioden. I tillegg var det ett ikke-territorielt par. I de nåværende lokalitetene som overvåkes, ligger hekkebestanden dermed nå under 10 % av hva den var i 2001. Imidlertid var det en periode med svak nedgang mellom 2005 og 2009 (Strann & Frivoll 2010). Dette tyder på at i Balsfjord hadde bestanden

fram mot 2009 stabilisert seg. Det er verdt å nevne at arten allerede i 2009 hadde forsvunnet fra en rekke vann der den hekket på 1980-tallet. Dette gjelder vann som Kvilarvatnet og Fjellvatnet samt flere mindre vann på Heia og ellers spredt rundt i kommunen. Imidlertid omfattet denne tilbakegangen i all hovedsak små vann med stort sett kun ett eller to hekkende par. I de store vannene syntes tilbakegangen å være noe mer moderat og ingen av disse hadde mistet hele hekkebestanden fram til 2009.

Isgangen i de fleste vannene i 2019 var mer eller mindre normal med senest isgang i de høye-religgende vannene. Det var mye snø i Balsfjord gjennom hele vinteren og snøsmeltingen gjorde at vannstanden var høy i de fleste vannene i løpet av overvåkingsperioden. Mye av vannvegetasjonen lå under vann og det var nok vanskelig for horndykkerne å bygge reir i en del av vannene.

På lombolaen tilhørende Laksvatnet ble det observert ett par hekkende horndykker i løpet av overvåkingsperioden i 2019 (Tabell 6). På selve Laksvatnet, Storbukta ble det registrert ett ikke-territorielt par i løpet av overvåkingsperioden (Tabell 7). Dette paret lå bare og fløt ute på vatnet i den indre delen av vatnet. Vannstanden var veldig høy og vegetasjonen lå under vann. Laksvatnet brukes også mye til friluftsliv. Det fiskes mye her fra båt på selve vatnet. Det er ikke til å undervurdere at mange horndykkerpar ikke tåler disse forstyrrelsene ved fritidsfiske og båtbruk. Den indre delen av Laksvatnet tilhører Tromsø kommune, men vi har valgt å behandle hele vatnet under Balsfjord kommune.

Ved Sagelvvatnet nord (utløpet) ble det registrert to par som gikk til hekking i 2019 (Tabell 14). Flere båter ligger her og brukes mye til fritidsfiske og friluftsliv, men det ser ut som parene her tolererer det. Det er hekking her omtrent hvert år av minimum ett par. I 2019 ble det festet lyslogger på én fugl tilhørende ett av parene ved Sagelvvatnet nord.

På Sagelvvatnet, Vesterelv ble det registrert ett par horndykker som gikk til hekking i vika ved campingplassen i 2019 (Tabell 17). Her er det også mye friluftsliv og båtbruk. Dette paret ser også ut til å tolerere båtbruken. I 2018 ble det festet lyslogger på én av horndykkerne tilhørende dette paret ved campingplassen (Hanssen et al. 2018).

Vannstanden var også høy på Sagelvvatnet i løpet av overvåkingsperioden i 2019.

I naturreservatet tilhørende Sagelvvatnet gikk ett par horndykker til hekking i løpet av overvåkingsperioden i 2019 (Tabell 16).

På Langvatnet ved Takvatnet gikk ett par horndykker til hekking nord i vatnet ved vegen i 2019 (Tabell 29). Dette paret begynte tidlig med reirbygging og var på plass med en gang det var ei isfri råk her. Selv om vannstanden i Langvatnet var svært høy og det var lite vegetasjon, klarte dette paret å holde seg på reiret. Sannsynligvis er dette det samme paret som hekker omtrent hvert år her på denne plassen. Det var skuffende å ikke registrere flere horndykkere på dette vatnet i overvåkingsperioden i 2019 siden det normalt er et godt hekkevatn for horndykkere.

I de resterende lokalitetene i Balsfjord var det ikke observert horndykkere i løpet av overvåkingsperioden. Se tabeller for hver enkel lokalitet.

Sammenligner vi med 2001 så er arten forsvunnet som hekkefugl fra over 20 av overvåkingslokalitetene i Balsfjord kommune. I 2001 var den totale hekkebestand i Troms på 228 par. Da hadde Balsfjord 102 hekkende par noe som utgjorde 45% av den totale overvåkingsbestanden. Kommunen er fremdeles ett av fylkets viktigste område for arten og dette er viktig å være klar over i forvaltningsarbeidet med arealinngrep i tilknytning til de gjenværende hekkelokalitetene.

Tabell 6a. Observasjonspunkt for Laksvatnet, lombola, Balsfjord kommune i 2019.

Observasjonspunkt	UTM 1		
	34 W 436335 7697402		

Tabell 6b. Antall hekkende, territoriell, ikke-territoriell par og enkeltindivider av horndykkere i Laksvatnet, lombola, Balsfjord kommune i 2001, 2018 og 2019.

Telldatoer	Antall par hekkende	Antall par territoriell	Antall par Ikke-territoriell	Enkeltindivider
31.5 – 1.6				
Telling 1 morgen	0	1	0	0
Telling 1 ettermiddag	0	1	0	0
Telling 1 neste morgen	0	1	0	0
7.6 – 8.6				
Telling 2 morgen	1	0	0	0
Telling 2 ettermiddag	1	0	0	0
Telling 2 neste morgen	1	0	0	0
Resultat 2018	0	0	0	0
Resultat 2001	1			

Tabell 7a. Observasjonspunkter for Laksvatnet, Storbukta, Balsfjord kommune i 2019.

Observasjonspunkt	UTM 1	UTM 2	UTM 3
	34 W 436574 7697464	34 W 436844 7697711	34W 437829 7698351

Tabell 7b. Antall hekkende, territoriell, ikke-territoriell par og enkeltindivider av horndykkere i Laksvatnet, Storbukta, Balsfjord kommune i 2001, 2018 og 2019.

Telldatoer	Antall par hekkende	Antall par territoriell	Antall par Ikke-territoriell	Enkeltindivider
31.5 – 1.6				
Telling 1 morgen	0	0	1	0
Telling 1 ettermiddag	0	0	1	0
Telling 1 neste morgen	0	0	1	0
7.6 – 8.6				
Telling 2 morgen	0	0	1	0
Telling 2 ettermiddag	0	0	1	0
Telling 2 neste morgen	0	0	1	0
Resultat 2018	0	0	3	2
Resultat 2001	4			

Tabell 8a. Observasjonspunkt for Tennesvatnet, Balsfjord kommune i 2019.

Observasjonspunkt	UTM 1		
	34 W 433540 7689871		

Tabell 8b. Antall hekkende, territoriell, ikke-territoriell par og enkeltindivider av horndykkere i Tennesvatnet, Balsfjord kommune i 2001, 2018 og 2019.

Telledatoer	Antall par hekkende	Antall par territoriell	Antall par Ikke-territoriell	Enkeltindivider
13.6 – 14.6				
Telling 1 morgen	0	0	0	0
Telling 1 ettermiddag	0	0	0	0
Telling 1 neste morgen	0	0	0	0
20.6 – 21.6				
Telling 2 morgen	0	0	0	0
Telling 2 ettermiddag	0	0	0	0
Telling 2 neste morgen	0	0	0	0
Resultat 2018	0	0	0	0
Resultat 2001	2			

Tabell 9a. Observasjonspunkter for Josefvatnet, Balsfjord kommune i 2019.

Observasjonspunkt	UTM 1	UTM 2	UTM 3
	34 W 429630 7685614	34 W 429097 7684985	34 W 426515 7684037

Tabell 9b. Antall hekkende, territoriell, ikke-territoriell par og enkeltindivider av horndykkere i Josefvatnet, Balsfjord kommune i 2001, 2018 og 2019.

Telledatoer	Antall par hekkende	Antall par territoriell	Antall par Ikke-territoriell	Enkeltindivider
13.6 – 14.6				
Telling 1 morgen	0	0	0	0
Telling 1 ettermiddag	0	0	0	0
Telling 1 neste morgen	0	0	0	0
20.6 – 21.6				
Telling 2 morgen	0	0	0	0
Telling 2 ettermiddag	0	0	0	0
Telling 2 neste morgen	0	0	0	0
Resultat 2018	0			
Resultat 2001	5			

Tabell 10a. Observasjonspunkter for Lillevatnet, Balsfjord kommune i 2019.

Observasjonspunkt	UTM 1	UTM 2	
	34 W 424439 7685550	34 W 423805 7685578	

Tabell 10b. Antall hekkende, territoriell, ikke-territoriell par og enkeltindivider av horndykkere i Lillevatnet, Balsfjord kommune i 2001, 2018 og 2019.

Telldatoer	Antall par hekkende	Antall par territoriell	Antall par Ikke-territoriell	Enkeltindivider
13.6 – 14.6				
Telling 1 morgen	0	0	0	0
Telling 1 ettermiddag	0	0	0	0
Telling 1 neste morgen	0	0	0	0
20.6 – 21.6				
Telling 2 morgen	0	0	0	0
Telling 2 ettermiddag	0	0	0	0
Telling 2 neste morgen	0	0	0	0
Resultat 2018	0			
Resultat 2001	4			

Tabell 11a. Observasjonspunkter for Nordfjordvatnet, Balsfjord kommune i 2019.

Observasjonspunkt	UTM 1	UTM 2	UTM 3
	34 W 422099 7686271	34 W 421682 7686654	34W 421761 7686832

Tabell 11b. Antall hekkende, territoriell, ikke-territoriell par og enkeltindivider av horndykkere i Nordfjordvatnet, Balsfjord kommune i 2001, 2018 og 2019.

Telldatoer	Antall par hekkende	Antall par territoriell	Antall par Ikke-territoriell	Enkeltindivider
13.6 – 14.6				
Telling 1 morgen	0	0	0	0
Telling 1 ettermiddag	0	0	0	0
Telling 1 neste morgen	0	0	0	0
20.6 – 21.6				
Telling 2 morgen	0	0	0	0
Telling 2 ettermiddag	0	0	0	0
Telling 2 neste morgen	0	0	0	0
Resultat 2018	1	0	0	1
Resultat 2001	4			

Tabell 12a. Observasjonspunkter for Hallarvatnet, Balsfjord kommune i 2019.

Observasjonspunkt	UTM 1	UTM 2	
	34 W 423024 7683635	34 W 422788 7683470	

Tabell 12b. Antall hekkende, territoriell, ikke-territoriell par og enkeltindivider av horndykkere i Hallarvatnet, Balsfjord kommune i 2001, 2018 og 2019.

Telldatoer	Antall par hekkende	Antall par territoriell	Antall par Ikke-territoriell	Enkeltindivider
13.6 – 14.6				
Telling 1 morgen	0	0	0	0
Telling 1 ettermiddag	0	0	0	0
Telling 1 neste morgen	0	0	0	0
20.6 – 21.6				
Telling 2 morgen	0	0	0	0
Telling 2 ettermiddag	0	0	0	0
Telling 2 neste morgen	0	0	0	0
Resultat 2018	0			
Resultat 2001	4			

Tabell 13a. Observasjonspunkter for Storfjellvatnet, Balsfjord kommune i 2019.

Observasjonspunkt	UTM 1	UTM 2	
	34 W 422952 7679641	34 W 422944 7679324	

Tabell 13b. Antall hekkende, territoriell, ikke-territoriell par og enkeltindivider av horndykkere i Storfjellvatnet, Balsfjord kommune i 2001, 2018 og 2019.

Telldatoer	Antall par hekkende	Antall par territoriell	Antall par Ikke-territoriell	Enkeltindivider
20.6 – 21.6				
Telling 1 morgen	0	0	0	0
Telling 1 ettermiddag	0	0	0	0
Telling 1 neste morgen	0	0	0	0
27.6 – 28.6				
Telling 2 morgen	0	0	0	0
Telling 2 ettermiddag	0	0	0	0
Telling 2 neste morgen	0	0	0	0
Resultat 2018	0			
Resultat 2001	3			

Tabell 14a. Observasjonspunkter for Sagelvvatnet nord, Balsfjord kommune i 2019.

Observasjonspunkt	UTM 1	UTM 2	
	34 W 425643 7679121	34 W 425465 7678566	

Tabell 14b. Antall hekkende, territoriell, ikke-territoriell par og enkeltindivider av horndykkere i Sagelvvatnet nord, Balsfjord kommune i 2001, 2018 og 2019.

Telldatoer	Antall par hekkende	Antall par territoriell	Antall par Ikke-territoriell	Enkeltindivider
27.5 – 28.5				
Telling 1 morgen	0	2	0	0
Telling 1 ettermiddag	0	2	0	0
Telling 1 neste morgen	0	2	0	0
3.6 – 4.6				
Telling 2 morgen	2	0	0	0
Telling 2 ettermiddag	2	0	0	0
Telling 2 neste morgen	2	0	0	0
Resultat 2018	2	0	0	0
Resultat 2001	4			

Tabell 15a. Observasjonspunkt for Sagelvvatnet, Holmebukta, Balsfjord kommune i 2019.

Observasjonspunkt	UTM 1		
	34 W 424241 7678048		

Tabell 15b. Antall hekkende, territoriell, ikke-territoriell par og enkeltindivider av horndykkere i Sagelvvatnet, Holmebukta, Balsfjord kommune i 2001, 2018 og 2019.

Telldatoer	Antall par hekkende	Antall par territoriell	Antall par Ikke-territoriell	Enkeltindivider
27.5 – 28.5				
Telling 1 morgen	0	0	0	0
Telling 1 ettermiddag	0	0	0	0
Telling 1 neste morgen	0	0	0	0
3.6 – 4.6				
Telling 2 morgen	0	0	0	0
Telling 2 ettermiddag	0	0	0	0
Telling 2 neste morgen	0	0	0	0
Resultat 2018	0	0	0	0
Resultat 2001	3			

Tabell 16a. Observasjonspunkt for Sagelvvatnet, reservatet, Balsfjord kommune i 2019.

Observasjonspunkt	UTM 1		
	34 W 423169 7675354		

Tabell 16b. Antall hekkende, territoriell, ikke-territoriell par og enkeltindivider av horndykkere i Sagelvvatnet, reservatet, Balsfjord kommune i 2001, 2018 og 2019.

Telledatoer	Antall par hekkende	Antall par territoriell	Antall par Ikke-territoriell	Enkeltindivider
1.6 – 2.6				
Telling 1 morgen	0	1	0	0
Telling 1 ettermiddag	0	1	0	0
Telling 1 neste morgen	0	1	0	0
8.6 – 9.6				
Telling 2 morgen	0	0	0	0
Telling 2 ettermiddag	0	0	0	0
Telling 2 neste morgen	0	0	0	0
Resultat 2018	0	0	0	0
Resultat 2001	6			

Tabell 17a. Observasjonspunkt for Sagelvvatnet, Vesterelv, Balsfjord kommune i 2019.

Observasjonspunkt	UTM 1		
	34 W 423031 7676149		

Tabell 17b. Antall hekkende, territoriell, ikke-territoriell par og enkeltindivider av horndykkere i Sagelvvatnet, Vesterelv, Balsfjord kommune i 2001, 2018 og 2019.

Telledatoer	Antall par hekkende	Antall par territoriell	Antall par Ikke-territoriell	Enkeltindivider
27.5 – 28.5				
Telling 1 morgen	0	1	0	0
Telling 1 ettermiddag	0	1	0	0
Telling 1 neste morgen	0	1	0	0
3.6 – 4.6				
Telling 2 morgen	1	0	0	0
Telling 2 ettermiddag	1	0	0	0
Telling 2 neste morgen	1	0	0	0
Resultat 2018	1	0	1	1
Resultat 2001	3			

Tabell 18a. Observasjonspunkt for Kjosvatnet, Balsfjord kommune i 2019.

Observasjonspunkt	UTM 1		
	34 W 428489 7676595		

Tabell 18b. Antall hekkende, territoriell, ikke-territoriell par og enkeltindivider av horndykkere i Kjosvatnet, Balsfjord kommune i 2001, 2018 og 2019.

Telledatoer	Antall par hekkende	Antall par territoriell	Antall par Ikke-territoriell	Enkeltindivider
5.6 – 6.6				
Telling 1 morgen	0	0	0	0
Telling 1 ettermiddag	0	0	0	0
Telling 1 neste morgen	0	0	0	0
12.6 – 13.6				
Telling 2 morgen	0	0	0	0
Telling 2 ettermiddag	0	0	0	0
Telling 2 neste morgen	0	0	0	0
Resultat 2018	0	0	0	0
Resultat 2001	3			

Tabell 19a. Observasjonspunkter for Nordbyvatnet, Balsfjord kommune i 2019.

Observasjonspunkt	UTM 1	UTM 2	
	34W 415618 7695479	34W 416281 7695417	

Tabell 19b. Antall hekkende, territoriell, ikke-territoriell par og enkeltindivider av horndykkere i Nordbyvatnet, Balsfjord kommune i 2001, 2018 og 2019.

Telledatoer	Antall par hekkende	Antall par territoriell	Antall par Ikke-territoriell	Enkeltindivider
21.6 – 22.6				
Telling 1 morgen	0	0	0	0
Telling 1 ettermiddag	0	0	0	0
Telling 1 neste morgen	0	0	0	0
28.6 – 29.6				
Telling 2 morgen	0	0	0	0
Telling 2 ettermiddag	0	0	0	0
Telling 2 neste morgen	0	0	0	0
Resultat 2018	0	0	0	0
Resultat 2001	6			

Tabell 20a. Observasjonspunkter for Skutvikvatnet, Balsfjord kommune i 2019.

Observasjonspunkt	UTM 1	UTM 2	
	34W 410874 7697802	34W 410263 7698505	

Tabell 20b. Antall hekkende, territoriell, ikke-territoriell par horneddykkere i Skutvikvatnet, Balsfjord kommune i 2001, 2018 og 2019.

Telldatoer	Antall par hekkende	Antall par territoriell	Antall par Ikke-territoriell	Enkeltindivider
21.6 – 22.6				
Telling 1 morgen	0	0	0	0
Telling 1 ettermiddag	0	0	0	0
Telling 1 neste morgen	0	0	0	0
28.6 – 29.6				
Telling 2 morgen	0	0	0	0
Telling 2 ettermiddag	0	0	0	0
Telling 2 neste morgen	0	0	0	0
Resultat 2018	0	0	0	0
Resultat 2001	5			

Tabell 21a. Observasjonspunkt for Stabbevatnet, Balsfjord kommune i 2019.

Observasjonspunkt	UTM 1		
	34W 410171 7699239		

Tabell 21b. Antall hekkende, territoriell, ikke-territoriell par og enkeltindivider av horneddykkere i Stabbevatnet, Balsfjord kommune i 2001, 2018 og 2019.

Telldatoer	Antall par hekkende	Antall par territoriell	Antall par Ikke-territoriell	Enkeltindivider
21.6 – 22.6				
Telling 1 morgen	0	0	0	0
Telling 1 ettermiddag	0	0	0	0
Telling 1 neste morgen	0	0	0	0
28.6 – 29.6				
Telling 2 morgen	0	0	0	0
Telling 2 ettermiddag	0	0	0	0
Telling 2 neste morgen	0	0	0	0
Resultat 2018	0	0	0	0
Resultat 2001	3			

Tabell 22a. Observasjonspunkter for Sandsvatnet, Balsfjord kommune i 2019.

Observasjonspunkt	UTM 1	UTM 2	UTM 3
	34W 408896 7700197	34W 408708 7700739	34W 408025 7700577

Tabell 22b. Antall hekkende, territoriell, ikke-territoriell par og enkeltindivider av horndykkere i Sandsvatnet, Balsfjord kommune i 2001, 2018 og 2019.

Telledatoer	Antall par hekkende	Antall par territoriell	Antall par Ikke-territoriell	Enkeltindivider
21.6 – 22.6				
Telling 1 morgen	0	0	0	0
Telling 1 ettermiddag	0	0	0	0
Telling 1 neste morgen	0	0	0	0
28.6 – 29.6				
Telling 2 morgen	0	0	0	0
Telling 2 ettermiddag	0	0	0	0
Telling 2 neste morgen	0	0	0	0
Resultat 2018	0	0	0	0
Resultat 2001	6			

Tabell 23a. Observasjonspunkt for Femtevatnet, Balsfjord kommune i 2019.

Observasjonspunkt	UTM 1		
	34W 409463 7698287		

Tabell 23b. Antall hekkende, territoriell, ikke-territoriell par og enkeltindivider av horndykkere i Femtevatnet, Balsfjord kommune i 2001, 2018 og 2019.

Telledatoer	Antall par hekkende	Antall par territoriell	Antall par Ikke-territoriell	Enkeltindivider
21.6 – 22.6	0	0	0	0
Telling 1 morgen	0	0	0	0
Telling 1 ettermiddag	0	0	0	0
Telling 1 neste morgen	0	0	0	0
28.6 – 29.6				
Telling 2 morgen	0	0	0	0
Telling 2 ettermiddag	0	0	0	0
Telling 2 neste morgen	0	0	0	0
Resultat 2018	0	0	0	0
Resultat 2001	3			

Tabell 24a. Observasjonspunkt for Henrikvatnet, Balsfjord kommune i 2019.

Observasjonspunkt	UTM 1		
	34W 408482 7698315		

Tabell 24b. Antall hekkende, territoriell, ikke-territoriell par og enkeltindivider av horndykkere i Henrikvatnet, Balsfjord kommune i 2001, 2018 og 2019.

Telledatoer	Antall par hekkende	Antall par territoriell	Antall par Ikke-territoriell	Enkeltindivider
21.6 – 22.6				
Telling 1 morgen	0	0	0	0
Telling 1 ettermiddag	0	0	0	0
Telling 1 neste morgen	0	0	0	0
28.6 – 29.6				
Telling 2 morgen	0	0	0	0
Telling 2 ettermiddag	0	0	0	0
Telling 2 neste morgen	0	0	0	0
Resultat 2018	0	0	0	0
Resultat 2001	3			

Tabell 25a. Observasjonspunkt for Per-Jonsavatnet, Balsfjord kommune i 2019.

Observasjonspunkt	UTM 1		
	34W 408122 7698448		

Tabell 25b. Antall hekkende, territoriell, ikke-territoriell par og enkeltindivider av horndykkere i Per-Jonsavatnet, Balsfjord kommune i 2001, 2018 og 2019.

Telledatoer	Antall par hekkende	Antall par territoriell	Antall par Ikke-territoriell	Enkeltindivider
21.6 – 22.6				
Telling 1 morgen	0	0	0	0
Telling 1 ettermiddag	0	0	0	0
Telling 1 neste morgen	0	0	0	0
28.6 – 29.6				
Telling 2 morgen	0	0	0	0
Telling 2 ettermiddag	0	0	0	0
Telling 2 neste morgen	0	0	0	0
Resultat 2018	0	0	0	0
Resultat 2001	2			

Tabell 26a. Observasjonspunkt for Sjukavatnet, Balsfjord kommune i 2019.

Observasjonspunkt	UTM 1	UTM 2	
	34W 407890 7698571	34W 407701 7698927	

Tabell 26b. Antall hekkende, territoriell, ikke-territoriell par og enkeltindivider av horndykkere i Sjukavatnet, Balsfjord kommune i 2001, 2018 og 2019.

Telledatoer	Antall par hekkende	Antall par territoriell	Antall par Ikke-territoriell	Enkeltindivider
21.6 – 22.6				
Telling 1 morgen	0	0	0	0
Telling 1 ettermiddag	0	0	0	0
Telling 1 neste morgen	0	0	0	0
28.6 – 29.6				
Telling 2 morgen	0	0	0	0
Telling 2 ettermiddag	0	0	0	0
Telling 2 neste morgen	0	0	0	0
Resultat 2018	0	0	0	0
Resultat 2001	3			

Tabell 27a. Observasjonspunkt for Takvatnet, Balsfjord kommune i 2019.

Observasjonspunkt	UTM 1		
	34W 422722 7670870		

Tabell 27b. Antall hekkende, territoriell, ikke-territoriell par og enkeltindivider av horndykkere i Takvatnet, Balsfjord kommune i 2001, 2018 og 2019.

Telledatoer	Antall par hekkende	Antall par territoriell	Antall par Ikke-territoriell	Enkeltindivider
20.6 – 21.6				
Telling 1 morgen	0	0	0	0
Telling 1 ettermiddag	0	0	0	0
Telling 1 neste morgen	0	0	0	0
27.6 – 28.6				
Telling 2 morgen	0	0	0	0
Telling 2 ettermiddag	0	0	0	0
Telling 2 neste morgen	0	0	0	0
Resultat 2018	0	0	0	0
Resultat 2001	6			

Tabell 28a. Observasjonspunkter for Strømsli, lombola, Balsfjord kommune i 2019.

Observasjonspunkt	UTM 1	UTM 2	
	34W 427677 7665582	34W 428642 7665265	

Tabell 28b. Antall hekkende, territoriell, ikke-territoriell par og enkeltindivider av horndykkere i Strømsli, lombola, Balsfjord kommune i 2001, 2018 og 2019.

Telldatoer	Antall par hekkende	Antall par territoriell	Antall par Ikke-territoriell	Enkeltindivider
20.6 – 21.6				
Telling 1 morgen	0	0	0	0
Telling 1 ettermiddag	0	0	0	0
Telling 1 neste morgen	0	0	0	0
27.6 – 28.6				
Telling 2 morgen	0	0	0	0
Telling 2 ettermiddag	0	0	0	0
Telling 2 neste morgen	0	0	0	0
Resultat 2018	0	0	0	0
Resultat 2001	3			

Tabell 29a. Observasjonspunkter for Langvatnet ved Takvatnet, Balsfjord kommune i 2019.

Observasjonspunkt	UTM 1	UTM 2	UTM 3
	34W 430166 7665177	34W 430479 7664577	34W 431039 7663879

Tabell 29b. Antall hekkende, territoriell, ikke-territoriell par og enkeltindivider av horndykkere i Langvatnet ved Takvatnet, Balsfjord kommune i 2001, 2018 og 2019.

Telldatoer	Antall par hekkende	Antall par territoriell	Antall par Ikke-territoriell	Enkeltindivider
28.5 – 29.5				
Telling 1 morgen	1	0	0	0
Telling 1 ettermiddag	1	0	0	0
Telling 1 neste morgen	1	0	0	0
5.6 – 6.6				
Telling 2 morgen	1	0	0	0
Telling 2 ettermiddag	1	0	0	0
Telling 2 neste morgen	1	0	0	0
Resultat 2018	3	0	1	0
Resultat 2001	4			

Tabell 30a. Observasjonspunkter for Langvatnet ved Sagelva, Balsfjord kommune i 2019.

Observasjonspunkt	UTM 1	UTM 2	
	34W 421663 7673857	34W 420989 7673615	

Tabell 30b. Antall hekkende, territoriell, ikke-territoriell par og enkeltindivider av horndykkere i Langvatnet ved Sagelva, Balsfjord kommune i 2001, 2018 og 2019.

Telldatoer	Antall par hekkende	Antall par territoriell	Antall par ikke-territoriell	Enkeltindivider
20.6 – 21.6				
Telling 1 morgen	0	0	0	0
Telling 1 ettermiddag	0	0	0	0
Telling 1 neste morgen	0	0	0	0
27.6 – 28.6				
Telling 2 morgen	0	0	0	0
Telling 2 ettermiddag	0	0	0	0
Telling 2 neste morgen	0	0	0	0
Resultat 2018	0	0	0	0
Resultat 2001	4			

Tabell 31a. Observasjonspunkter for Rundvatnet, Balsfjord kommune i 2019.

Observasjonspunkt	UTM 1	UTM 2	
	34W 421245 7674065	34W 421491 7674284	

Tabell 31b. Antall hekkende, territoriell, ikke-territoriell par og enkeltindivider av horndykkere i Rundvatnet, Balsfjord kommune i 2001, 2018 og 2019.

Telldatoer	Antall par hekkende	Antall par territoriell	Antall par ikke-territoriell	Enkeltindivider
20.6 – 21.6				
Telling 1 morgen	0	0	0	0
Telling 1 ettermiddag	0	0	0	0
Telling 1 neste morgen	0	0	0	0
27.6 – 28.6				
Telling 2 morgen	0	0	0	0
Telling 2 ettermiddag	0	0	0	0
Telling 2 neste morgen	0	0	0	0
Resultat 2017	0	0	0	0
Resultat 2001	4			

Tabell 32a. Observasjonspunkter for Store Juksavatnet, Balsfjord kommune i 2019.

Observasjonspunkt	UTM 1	UTM 2	
	34W 429094 7672273	34W 429007 7672462	

Tabell 32b. Antall hekkende, territoriell, ikke-territoriell par og enkeltindivider av horndykkere i Store Juksavatnet, Balsfjord kommune i 2001, 2018 og 2019.

Telldatoer	Antall par hekkende	Antall par territoriell	Antall par Ikke-territoriell	Enkeltindivider
9.6 – 7.6				
Telling 1 morgen	0	0	0	0
Telling 1 ettermiddag	0	0	0	0
Telling 1 neste morgen	0	0	0	0
17.6 – 18.6				
Telling 2 morgen	0	0	0	0
Telling 2 ettermiddag	0	0	0	0
Telling 2 neste morgen	0	0	0	0
Resultat 2018	0	0	0	0
Resultat 2001	4			

3.2.4 Målselv kommune

I Målselv kommune har åtte lokaliteter blitt overvåket siden 2001. Også i denne kommunen ble hekkebestanden halvert mellom oppstarten av overvåkingen i 2001 til i 2009 (Strann & Frivoll 2010). Imidlertid syntes tilbakegangen her å stoppe noe opp fram mot 2009 (Strann & Frivoll 2010), men etter 2009 har tilbakegangen fortsatt. Store vann som Takvatnet og Andsvatnet, har hatt en stor tilbakegang og heller ikke i 2019 hekket det horndykkere i disse vannene, se tabellene 38 og 39. Det var høy vannstand i disse vannene og den økende forstyrrelsen i området fra hyttefolk kan også være medvirkende her. Totalt sett ble det i 2019 påvist fire hekkende og ett ikke-territorielt par i studieområdet i Målselv. Det utgjør 13 % av hekkebestanden i 2001.

Det ble registrert ett ikke-territorielt par i lombolaen ved Lille Rostavatn i 2019. Paret lå og fløt ute i lombolaen. Vi kunne ikke se at paret gikk til hekking i løpet av overvåkingsperioden (Tabell 35). Heller ikke Mikael Ritman (pers.medd.) som også besøkte området noen ganger, kunne se at paret gikk til hekking.

Sagtjørna hadde fire hekkende par horndykkere i 2019 (Tabell 40). Da vi besøkte lokaliteten for første gang dette året, var det fire par som allerede var territoriell. Her var det forholdsvis tidlig isgang og vannet hadde fine forhold med god vannvegetasjon under overvåkingsperioden.

Dette vannet har hatt årlige hekkinger i de siste årene (Hanssen et al. 2018).

Seks av åtte lokaliteter i Målselv der det hekket horndykkere så seint som i 2001, er nå uten hekkende, territoriell og ikke-territoriell par.

Tabell 33a. Observasjonspunkter for Råvatnet, Målselv kommune i 2019.

Observasjonspunkt	UTM 1	UTM 2	
	34W 434543 7657358	34W 434930 7657153	

Tabell 33b. Antall hekkende, territoriell, ikke-territoriell par og enkeltindivider av horndykkere i Råvatnet, Målselv kommune i 2001, 2018 og 2019.

Telldatoer	Antall par hekkende	Antall par territoriell	Antall par Ikke-territoriell	Enkeltindivider
28.5 – 29.5				
Telling 1 morgen	0	0	0	0
Telling 1 ettermiddag	0	0	0	0
Telling 1 neste morgen	0	0	0	0
4.6 – 5.6				
Telling 2 morgen	0	0	0	0
Telling 2 ettermiddag	0	0	0	0
Telling 2 neste morgen	0	0	0	0
Resultat 2018	0	0	0	0
Resultat 2001	4			

Tabell 34a. Observasjonspunkt for Skjoldkjosen, Målselv kommune i 2019.

Observasjonspunkt	UTM 1		
	34W 431470 7657466		

Tabell 34b. Antall hekkende, territoriell, ikke-territoriell par og enkeltindivider av horndykkere i Skjoldkjosen, Målselv kommune i 2001, 2018 og 2019.

Telldatoer	Antall par hekkende	Antall par territoriell	Antall par Ikke-territoriell	Enkeltindivider
28.5 – 29.5				
Telling 1 morgen	0	0	0	0
Telling 1 ettermiddag	0	0	0	0
Telling 1 neste morgen	0	0	0	0
4.6 – 5.6				
Telling 2 morgen	0	0	0	0
Telling 2 ettermiddag	0	0	0	0
Telling 2 neste morgen	0	0	0	0
Resultat 2018	0	0	0	0
Resultat 2001	5			

Tabell 35a. Observasjonspunkter for Lille Rostavatn, Målselv kommune i 2019.

Observasjonspunkt	UTM 1	UTM 2	
	34W 440403 7657863	34W 440521 7657546	

Tabell 35b. Antall hekkende, territoriell, ikke-territoriell par og enkeltindivider av horndykkere i Lille Rostadvatnet, Målselv kommune i 2001, 2018 og 2019.

Telldatoer	Antall par hekkende	Antall par territoriell	Antall par Ikke-territoriell	Enkeltindivider
28.5 – 29.5				
Telling 1 morgen	0	0	1	0
Telling 1 ettermiddag	0	0	1	0
Telling 1 neste morgen	0	0	1	0
5.6 – 6.6				
Telling 2 morgen	0	0	1	0
Telling 2 ettermiddag	0	0	1	0
Telling 2 neste morgen	0	0	1	0
Resultat 2018	1	0	1	0
Resultat 2001	4			

Tabell 36a. Observasjonspunkt for Veltvatnet, Målselv kommune i 2019.

Observasjonspunkt	UTM 1		
	34W 439089 7654264		

Tabell 36b. Antall hekkende, territoriell, ikke-territoriell par og enkeltindivider av horndykkere i Veltvatnet, Målselv kommune i 2001, 2018 og 2019.

Telldatoer	Antall par hekkende	Antall par territoriell	Antall par Ikke-territoriell	Enkeltindivider
3.6 – 4.6				
Telling 1 morgen	0	0	0	0
Telling 1 ettermiddag	0	0	0	0
Telling 1 neste morgen	0	0	0	0
10.6 – 11.6				
Telling 2 morgen	0	0	0	0
Telling 2 ettermiddag	0	0	0	0
Telling 2 neste morgen	0	0	0	0
Resultat 2018	0	0	0	0
Resultat 2001	3			

Tabell 37a. Observasjonspunkt for Langkjøsvatnet, Målselv kommune i 2019.

Observasjonspunkt	UTM 1		
	34W 420207 7669297		

Tabell 37b. Antall hekkende, territoriell, ikke-territoriell par og enkeltindivider av horndykkere i Langkjøsvatnet, Målselv kommune i 2001, 2018 og 2019.

Telledatoer	Antall par hekkende	Antall par territoriell	Antall par Ikke-territoriell	Enkeltindivider
20.6 – 21.6				
Telling 1 morgen	0	0	0	0
Telling 1 ettermiddag	0	0	0	0
Telling 1 neste morgen	0	0	0	0
27.6 – 28.6				
Telling 2 morgen	0	0	0	0
Telling 2 ettermiddag	0	0	0	0
Telling 2 neste morgen	0	0	0	0
Resultat 2018	0	0	0	0
Resultat 2001	2			

Tabell 38a. Observasjonspunkt for Takvatnet, Målselv kommune i 2019.

Observasjonspunkt	UTM 1		
	34W 420296 7668944		

Tabell 38b. Antall hekkende, territoriell, ikke-territoriell par og enkeltindivider av horndykkere i Takvatnet, Målselv kommune i 2001, 2018 og 2019.

Telledatoer	Antall par hekkende	Antall par territoriell	Antall par Ikke-territoriell	Enkeltindivider
20.6 – 21.6				
Telling 1 morgen	0	0	0	0
Telling 1 ettermiddag	0	0	0	0
Telling 1 neste morgen	0	0	0	0
27.6 – 28.6				
Telling 2 morgen	0	0	0	0
Telling 2 ettermiddag	0	0	0	0
Telling 2 neste morgen	0	0	0	0
Resultat 2018	0	0	0	0
Resultat 2001	4			

Tabell 39a. Observasjonspunkt for Andsvatnet nord, Målselv kommune i 2019.

Observasjonspunkt	UTM 1		
	34W 398283 7664256		

Tabell 39b. Antall hekkende, territoriell, ikke-territoriell par og enkeltindivider av horneddykkere i Andsvatnet nord, Målselv kommune i 2001, 2018 og 2019.

Telldatoer	Antall par hekkende	Antall par territoriell	Antall par Ikke-territoriell	Enkeltindivider
5.6 – 6.6				
Telling 1 morgen	0	0	0	0
Telling 1 ettermiddag	0	0	0	0
Telling 1 neste morgen	0	0	0	0
20.6 – 21.6				
Telling 2 morgen	0	0	0	0
Telling 2 ettermiddag	0	0	0	0
Telling 2 neste morgen	0	0	0	0
Resultat 2018	0	0	0	0
Resultat 2001	4			

Tabell 40a. Observasjonspunkt for Sagtjørna, Målselv kommune i 2019.

Observasjonspunkt	UTM 1		
	34W 403486 7658875		

Tabell 40b. Antall hekkende, territoriell, ikke-territoriell par og enkeltindivider av horneddykkere i Sagtjørna, Målselv kommune i 2001, 2017 og 2018.

Telldatoer	Antall par hekkende	Antall par territoriell	Antall par Ikke-territoriell	Enkeltindivider
24.5 – 25.5				
Telling 1 morgen	0	4	0	0
Telling 1 ettermiddag	0	4	0	0
Telling 1 neste morgen	0	4	0	0
31.5 – 1.6				
Telling 2 morgen	4	0	0	0
Telling 2 ettermiddag	4	0	0	0
Telling 2 neste morgen	4	0	0	0
Resultat 2018	3	1	0	0
Resultat 2001	4			

3.2.5 Bardu kommune

I Bardu har seks lokaliteter vært overvåket siden 2001. I kommunen ble hekkebestanden redusert mellom 2001 og 2009 (Strann & Frivoll 2010). Størst tilbakegang har det vært i Øvre Sætervatnet og i Svartvatnet. Hekkebestanden av horndykker langs hele Barduelv-bassenget har blitt sterkt negativt påvirket av de mange nedtappingene av dette bassenget for vedlikehold av dammen ved Bardufossen. Rundt 1980 hekket det minst 20 par på strekningen mellom Heggelia og Strand like nedenfor Setermoen (egne upubliserte data), en strekning der det i 2015 hekket bare to par.

I 2015 ble det påvist kun to hekkende par i Bardu i de overvåkede områdene (Hanssen et al. 2016). Som i 2014 hekket begge parene på holmene i Skoelvosen. Dette utgjorde i Bardu rundt 9 % av 2001-bestanden. Det var derfor gledelig at det hekket 7 par i Skoelvosen i 2017 (Hanssen et al. 2018). I 2018 var det fire hekkende/territorielle par i Skoelvosen (Hanssen et al. 2018).

I 2019 ble fem av seks lokaliteter overvåket. Langsvingvatnet ligger i Setermoen skytefelt og det er som regel forsvarsaktivitet der i overvåkingsperioden. Veggen var som tidligere år stengt med bom og det var derfor ikke aktuelt med registrering i dette vannet.

Det ble ikke registrert noen horndykkere i Kjoselva i løpet av overvåkingsperioden i 2019 (Tabell 42).

Horndykkeren er borte som hekkefugl i Abborvatnet og Svartvatnet. Det ble ikke registrert par eller enkeltindivider her i 2019 (Tabell 43 og 44). Disse er små vann med et hekkepotensiale på tre til fire par.

Mer alarmerende er det at i det store og tradisjonelt solide hekkevannet Øvre Sætervatnet, ikke er påvist hekking siden 2011. Det ble tidlig på våren 2016 ved isgang observert ett enkeltindivid i Øvre Sætervatnet, men ved seinere besøk i hekketiden ble det ikke registrert noen horndykkere i dette vannet (Hanssen et al. 2017). I 2018 ble det som i 2017 ikke registrert horndykkere på Øvre Sætervatnet (Hanssen et al. 2018).

Det ble heller ikke registrert horndykkere her i løpet av overvåkingsperioden i 2019 (Tabell 45).

Skoelvosen var også i 2019 den eneste lokaliteten i studieområdet vårt i Bardu hvor det ble registrert horndykkere. Det blir tidlig på våren isråk i elveutløpet og derfor er det tidlig i sesongen en del horndykkere her som sannsynligvis drar til andre lokaliteter som blir isfrie seinere ut i juni. Utenom telledagene ble det registrert 14 individer av horndykkere her (Jan Inge Karlsen pers.medd.). I likhet med andre områder i fylket var også vannstanden her høy med lite vannvegetasjon på grunn av kraftig snøsmelting sist i mai og begynnelsen av juni. Det er ikke enkelt å få øye på reirene fra observasjonspunktet. Det ble registrert fem hekkende par her på siste telling i overvåkingsperioden (Tabell 41).

Tabell 41a. Observasjonspunkt for Skoelvosen, Bardu kommune i 2019.

Observasjonspunkt	UTM 1		
	34W 399443 7658023		

Tabell 41b. Antall hekkende, territoriell, ikke-territoriell par og enkeltindivider av horndykkere i Skoelvosen, Bardu kommune i 2001, 2018 og 2019.

Telledatoer	Antall par hekkende	Antall par territoriell	Antall par Ikke-territoriell	Enkeltindivider
3.6 – 4.6				
Telling 1 morgen	0	5	0	0
Telling 1 ettermiddag	0	5	0	0
Telling 1 neste morgen	0	5	0	0
7.6 – 8.6				
Telling 2 morgen	5	0	0	0
Telling 2 ettermiddag	5	0	0	0
Telling 2 neste morgen	5	0	0	0
Resultat 2018	2	2	0	1
Resultat 2001	6			

Tabell 42a. Observasjonspunkt for Kjosen, Bardu kommune i 2019.

Observasjonspunkt	UTM 1		
	34W 399994 7654066		

Tabell 42b. Antall hekkende, territoriell, ikke-territoriell par og enkeltindivider av horndykkere i Kjosen, Bardu kommune i 2001, 2018 og 2019.

Telledatoer	Antall par hekkende	Antall par territoriell	Antall par Ikke-territoriell	Enkeltindivider
3.6 – 4.6				
Telling 1 morgen	0	0	0	0
Telling 1 ettermiddag	0	0	0	0
Telling 1 neste morgen	0	0	0	0
10.6 – 11.6				
Telling 2 morgen	0	0	0	0
Telling 2 ettermiddag	0	0	0	0
Telling 2 neste morgen	0	0	0	0
Resultat 2018	0	0	0	0
Resultat 2001	3			

Tabell 43a. Observasjonspunkt for Abborvatnet, Bardu kommune i 2019.

Observasjonspunkt	UTM 1		
	34W 397710 7636567		

Tabell 43b. Antall hekkende, territoriell, ikke-territoriell par og enkeltindivider av horndykkere i Abborvatnet, Bardu kommune i 2001, 2018 og 2019.

Telldatoer	Antall par hekkende	Antall par territoriell	Antall par Ikke-territoriell	Enkeltindivider
31.5 – 1.6				
Telling 1 morgen	0	0	0	0
Telling 1 ettermiddag	0	0	0	0
Telling 1 neste morgen	0	0	0	0
7.6 – 8.6				
Telling 2 morgen	0	0	0	0
Telling 2 ettermiddag	0	0	0	0
Telling 2 neste morgen	0	0	0	0
Resultat 2018	0	0	0	0
Resultat 2001	3			

Tabell 44a. Observasjonspunkter for Svartvatnet, Bardu kommune i 2019.

Observasjonspunkt	UTM 1	UTM 2	
	34W 396108 7636617	34W 396285 7636360	

Tabell 44b. Antall hekkende, territoriell, ikke-territoriell par og enkeltindivider av horndykkere i Svartvatnet, Bardu kommune i 2001, 2018 og 2019.

Telldatoer	Antall par hekkende	Antall par territoriell	Antall par Ikke-territoriell	Enkeltindivider
10.6 – 11.6				
Telling 1 morgen	0	0	0	0
Telling 1 ettermiddag	0	0	0	0
Telling 1 neste morgen	0	0	0	0
17.6 – 18.6				
Telling 2 morgen	0	0	0	0
Telling 2 ettermiddag	0	0	0	0
Telling 2 neste morgen	0	0	0	0
Resultat 2018	0	0	0	0
Resultat 2001	4			

Tabell 45a. Observasjonspunkt for Øvre Sætervatnet, Bardu kommune i 2019.

Observasjonspunkt	UTM 1	UTM 2	
	34W 391346 7640857	34W 391495 7640173	

Tabell 45b. Antall hekkende og territoriell par horndykkere i Øvre Sætervatnet, Bardu kommune i 2001, 2018 og 2019.

Telldatoer	Antall par hekkende	Antall par territoriell	Antall par ikke-territoriell	Enkeltindivider
31.5 – 1.6				
Telling 1 morgen	0	0	0	0
Telling 1 ettermiddag	0	0	0	0
Telling 1 neste morgen	0	0	0	0
7.6 – 8.6				
Telling 2 morgen	0	0	0	0
Telling 2 ettermiddag	0	0	0	0
Telling 2 neste morgen	0	0	0	0
Resultat 2018	0	0	0	0
Resultat 2001	5			

3.2.6 Salangen kommune

I Salangen er tre lokaliteter overvåket siden 2001. Bestanden i disse lokalitetene gikk tilbake fra 20 par i 2001 til 12 par i 2009 (Strann & Frivoll 2010). Den største registrerte tilbakegangen har vært i Røyrbakkvatnet der det i 2009 hekket fire par mens det ble påvist sju hekkende par her i 2001. Det har ikke vært registrert horndykkere i Salangen siden 2017 med ett territoriell par i Øvervatnet (Hanssen et al. 2018).

I 2018 ble det ikke observert på Øvervatnet, Nervatnet og Røyrbakkvatnet (Hanssen et al. 2018).

I 2019 ble det heller ikke observert horndykkere på noen av de overvåkede vannene i Salangen. Se tabellene 46, 47 og 48. Øvervatnet og Nervatnet var tidlig isfrie men kraftig snøsmelting gjorde at vannstanden var høy med lite vannvegetasjon gjennom hele overvåkingsperioden. Røyrbakkvatnet hadde også høy vannstand med lite vannvegetasjon. Alle vannene brukes mye i forbindelse med friluftsliv. Det foregår intensivt fiske på Øvervatnet og Nervatnet og det er forstyrrelser her både med mye båtbruk samt fiske fra land sammenlignet med tidligere år som 2001.

Tabell 46a. Observasjonspunkter for Øvervatnet, Salangen kommune i 2019.

Observasjonspunkt	UTM 1	UTM 2	
	33W 619242 7641283	33W 617869 7642050	

Tabell 46b. Antall hekkende, territoriell, ikke-territoriell par og enkeltindivider av horndykkere i Øvervatnet, Salangen kommune i 2001, 2018 og 2019.

Telldatoer	Antall par hekkende	Antall par territoriell	Antall par Ikke-territoriell	Enkeltindivider
1.6 – 2.6				
Telling 1 morgen	0	0	0	0
Telling 1 ettermiddag	0	0	0	0
Telling 1 neste morgen	0	0	0	0
8.6 – 9.6				
Telling 2 morgen	0	0	0	0
Telling 2 ettermiddag	0	0	0	0
Telling 2 neste morgen	0	0	0	0
Resultat 2018	0	0	0	0
Resultat 2001	8			

Tabell 47a. Observasjonspunkter for Nervatnet, Salangen kommune i 2019.

Observasjonspunkt	UTM 1	UTM 2	
	33W 616298 7643055	33W 616607 7643123	

Tabell 47b. Antall hekkende, territoriell, ikke-territoriell par og enkeltindivider av horndykkere i Nervatnet, Salangen kommune i 2001, 2018 og 2019.

Telldatoer	Antall par hekkende	Antall par territoriell	Antall par Ikke-territoriell	Enkeltindivider
1.6 – 2.6				
Telling 1 morgen	0	0	0	0
Telling 1 ettermiddag	0	0	0	0
Telling 1 neste morgen	0	0	0	0
8.6 – 9.6				
Telling 2 morgen	0	0	0	0
Telling 2 ettermiddag	0	0	0	0
Telling 2 neste morgen	0	0	0	0
Resultat 2018	0	0	0	0
Resultat 2001	5			

Tabell 48a. Observasjonspunkter for Røyrbakkvatnet, Salangen kommune i 2019.

Observasjonspunkt	UTM 1	UTM 2	
	33W 610195 7651263	33W 610290 7651789	

Tabell 48b. Antall hekkende, territoriell, ikke-territoriell par og enkeltindivider av horndykkere i Røyrbakkvatnet, Salangen kommune i 2001, 2018 og 2019.

Telldatoer	Antall par hekkende	Antall par territoriell	Antall par Ikke-territoriell	Enkeltindivider
5.6 – 6.6				
Telling 1 morgen	0	0	0	0
Telling 1 ettermiddag	0	0	0	0
Telling 1 neste morgen	0	0	0	0
12.6 – 13.6				
Telling 2 morgen	0	0	0	0
Telling 2 ettermiddag	0	0	0	0
Telling 2 neste morgen	0	0	0	0
Resultat 2018	0	0	0	0
Resultat 2001	7			

3.2.7 Dyrøy kommune

I Dyrøy er kun én lokalitet overvåket, Skøvatnet. Her har hekkebestanden gått sterkt tilbake fra 8 par i 2001 til 3 par i 2009, noe som da gav en restbestand på rundt 37 % (Strann & Frivoll 2010). I 2009 var det to av tre par som fikk fram unger på Skøvatnet. Det finnes flere egnede små skogsvann i kommunen, og det er mulig at det fremdeles hekker noen par horndykkere i disse. I 2018 ble det som tidligere år ikke observert horndykkere verken på vatnet eller i den stilleflytende delen av Skøelva (Hanssen et al. 2018). I 2019 ble det heller ikke observert horndykkere på vannet (Tabell 49). Det var også her høy vannstand med lite vannvegetasjon i løpet av overvåkingsperioden. Vi sjekket også den stilleflytende delen av Skøelva.

Tabell 49a. Observasjonspunkt for Skøvatnet, Dyrøy kommune i 2019.

Observasjonspunkt	UTM 1	UTM 2	
	33W 616638 7661892	33W 613545 7661370	

Tabell 49b. Antall hekkende og territoriell par horndykkere i Skøvatnet, Dyrøy kommune i 2001, 2018 og 2019.

Telldatoer	Antall par hekkende	Antall par territoriell	Antall par Ikke-territoriell	Enkeltindivider
5.6 – 6.6				
Telling 1 morgen	0	0	0	0
Telling 1 ettermiddag	0	0	0	0
Telling 1 neste morgen	0	0	0	0
12.6 – 13.6				
Telling 2 morgen	0	0	0	0
Telling 2 ettermiddag	0	0	0	0
Telling 2 neste morgen	0	0	0	0
Resultat 2018	0	0	0	0
Resultat 2001	8			

3.2.8 Sørreisa kommune

I Sørreisa er to lokaliteter blitt overvåket siden 2001. Hekkebestanden i 2009 lå på rundt 60 % av hva som ble registrert i 2001 (Strann & Frivoll 2010). Den negative utviklingen har vært forholdsvis lik på begge lokalitetene og har fortsatt etter 2009. I 2018 ble det som i 2017 ikke påvist hekkende par eller enkeltindivider av horndykkere på Reisvatnet eller på Vågvatnet (Hanssen et al. 2018). Reisvatnet har vært det vannet som har hatt flest hekkende par med hele åtte par i 2001.

I 2019 ble det heller ikke observert horndykkere på Reisvatnet og Vågvatnet (Tabell 50 og 51). Vannstanden var høy med lite vannvegetasjon i løpet av overvåkingsperioden.

Tabell 50a. Observasjonspunkt for Reisvatnet, Sørreisa kommune i 2019.

Observasjonspunkt	UTM 1	UTM 2	
	34W 387897 7672344	34W 387011 7673001	

Tabell 50b. Antall hekkende og territoriell par horndykkere i Reisvatnet, Sørreisa kommune i 2001, 2018 og 2019.

Telldatoer	Antall par hekkende	Antall par territoriell	Antall par Ikke-territoriell	Enkeltindivider
28.5 – 29.5				
Telling 1 morgen	0	0	0	0
Telling 1 ettermiddag	0	0	0	0
Telling 1 neste morgen	0	0	0	0
5.6 – 6.6				
Telling 2 morgen	0	0	0	0
Telling 2 ettermiddag	0	0	0	0
Telling 2 neste morgen	0	0	0	0
Resultat 2018	0	0	0	0
Resultat 2001	8			

Tabell 51a. Observasjonspunkt for Vågvatnet, Sørreisa kommune i 2019.

Observasjonspunkt	UTM 1		
	34 W 385170 7676464		

Tabell 51b. Antall hekkende og territoriell par horndykkere i Vågvatnet, Sørreisa kommune i 2001, 2018 og 2019.

Telldatoer	Antall par hekkende	Antall par territoriell	Antall par Ikke-territoriell	Enkeltindivider
28.5 – 29.5				
Telling 1 morgen	0	0	0	0
Telling 1 ettermiddag	0	0	0	0
Telling 1 neste morgen	0	0	0	0
5.6 – 6.6				
Telling 2 morgen	0	0	0	0
Telling 2 ettermiddag	0	0	0	0
Telling 2 neste morgen	0	0	0	0
Resultat 2018	0	0	0	0
Resultat 2001	5			

3.2.9 Harstad kommune

Laugen er del av et landskapsvernområde på Hinnøya. Vannet ligger på Trondeneshalvøya ca. 3 km fra Harstad sentrum og ble tatt med i overvåkingen i 2019. Vannet fungerer som hekke-område for flere våtmarksfugl. Her er det en artsfattig og sparsom vannvegetasjon dominerende av flaskestarr. Flaskestarrbeltet strekker seg nesten sammenhengende rundt hele vannet. Det er et tidligere kjent område for hekkende horndykker (Naturbase fakta ark – Miljødirektoratet).

Yngve Hansen, Ramstad i Tjeldsund kommune overvåket Laugen i 2019 og her var det to hekkende par på siste telling (Tabell 52).

Lokaliteten er også besøkt av andre personer (Artsobservasjoner.no).

Tabell 52a. Observasjonspunkt for Laugen, Harstad kommune i 2019.

Observasjonspunkt	UTM 1		
	33 W 562866 7635240		

Tabell 52b. Antall hekkende og territoriell par horndykkere i Laugen, Harstad kommune i 2019.

Telldatoer	Antall par hekkende	Antall par territoriell	Antall par Ikke-territoriell	Enkeltindivider
2.6 – 3.6				
Telling 1 morgen	0	2	0	0
Telling 1 neste morgen	0	2	0	0
9.6 – 10.6				
Telling 2 morgen	2	0	0	0
Telling 2 neste morgen	2	0	0	0

3.3 Samlet gjennomgang for Troms

Resultatene for 2019 var fremdeles svake sammenlignet med tidligere år i overvåkingsprosjektet (Tabell 1-51). Overvåkingen i de 51 av 52 opprinnelige lokalitetene (Figur 1) viste at det var kun 23 hekkende/territorielle par samt noen få ikke-hekkende voksne individer. Dette utgjør kun 10 % av 2001-bestanden og rundt en femtedel av 2009-bestanden (Tabell 53). Laugen som først kom med i overvåkingen i 2019 hadde to hekkende par (Tabell 52) og er tatt med i Figur 1 og 2 men er ikke tatt med i Tabell 53. Figur 2 viser hekkende horndykkere med hovedvekt på seks ulike områder fra Nord-Troms til Sør-Troms når Laugen er tatt med i overvåkingsområdene i 2019. Laksvatnet og Langvatnet ved Takvatnet med henholdsvis ett hekkende par hver og Sagtjørna med fire hekkende par er ikke tatt med i Figur 2 men disse lokalitetene vises i Figur 1 og i Tabellene 6, 29 og 40. Årets hekketilslag er selvsagt dramatiske tall og arten viser også en sterk negativ trend mange andre steder, for eksempel i deler av Nordland fylke (egne data, Eggen m.fl. 2018 og Eggen & Heggøy 2019). Artsobservasjoner.no for 2019 viste heller ikke noen flere funn av hekkende/territorielle par horndykkere enn våre egne resultater i overvåkingsperioden.

I overvåkingsområdene i de opprinnelige åtte kommunene i Troms ble hekkebestanden mellom 2001 og 2009 halvert og lå i 2009 på rundt halvparten (54 %) av 2001-bestanden. Allerede den tilbakegangen som skjedde fram til 2009 må betegnes som dramatisk for arten. Imidlertid synes det som om nedgangen hadde stoppet noe opp flere steder siden det i 2008 og 2009 var en liten, men positiv bestandsutvikling innenfor studieområdet (Strann & Frivoll 2009, Strann et al.

2010). I 2010 holdt horndykkeren seg på 2009-nivået (Strann et al. 2011). Tilbakegangen etter 2011 har fortsatt og det finnes klare forskjeller mellom de enkelte kommunene, men også mellom lokaliteter i den enkelte kommune.

Det er usikkert hva tilbakegangen skyldes, men data fra Skottland tyder på at arten der er særlig utsatt for reirpredasjon fra kråker og villmink (Summers et al. 1994). Villmink er nå en veletablert art i det meste av våre ferskvann og vassdrag og det er mulig at tilbakegangen i noen grad kan skyldes økt predasjon også her. Dette er imidlertid ikke dokumentert. Imidlertid synes ungeproduksjonen hos de parene som går til hekking ikke å være spesielt dårlig (egne upubliserte data) sammenlignet med data fra andre land (Stuart Benn, RSPB Skottland, pers. medd.). Det synes som om antallet par som ankommer hekkeområdene i Troms stadig går ned og det er derfor mer sannsynlig at den store tilbakegangen kan finnes på vinterområdene eller langs trekkruta mellom vinterområdene og hekkeplassene. Det foreligger ikke data på hvor de hekkende horndykkerne i Troms overvintrer, men det antas at mange overvintrer langs vestkysten av Norge, men at et ukjent antall trekker ned til Nordsjøkystene og Skagerak (Cramp & Simmons 1977). Overvintlingsområdene og trekkruter vil vi kunne få mange svar på de neste årene hvis vi får mulighet til å fortsette med instrumenteringen av lysloggere.

I Finland er hekkebestanden også i nedgang og heller ikke der synes det som om en vet med sikkerhet hva årsakene til denne nedgangen er (<http://atlas3.lintuat-las.fi/results/-species/slavo-nian%20grebe>). Horndykkeren står oppført som sårbar – VU – på den finske rødlista.

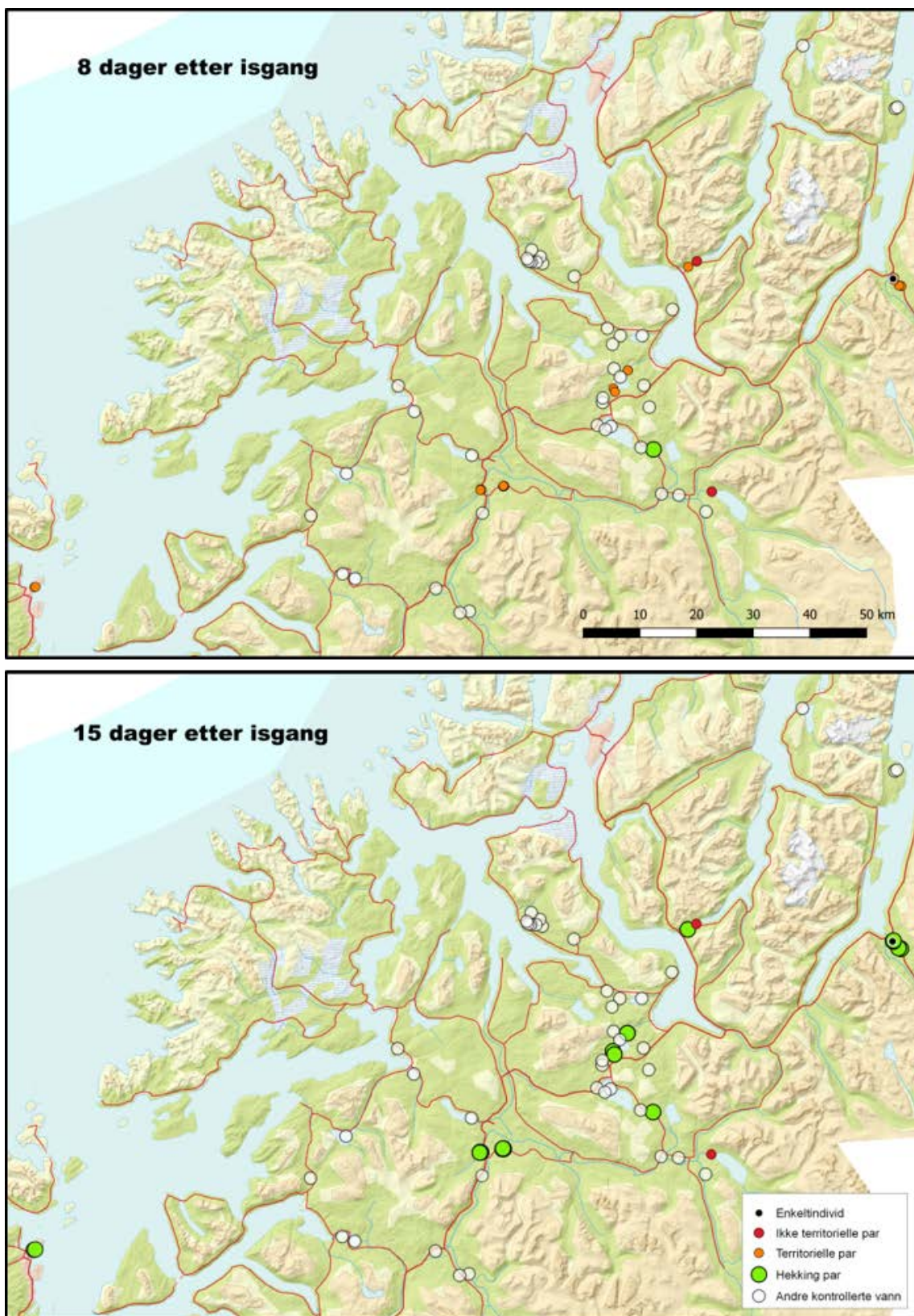
2019-sesongens dårlige hekketilslag i overvåkingsområdene er vanskelig å forklare ut fra lokale forhold ettersom været var fint i siste halvdel av mai og godt ut i juni med lite eller ingen nedbør. Isgangen var forholdsvis tidlig i lavereliggende vann og mye senere i de høyereliggende vannene. Kraftig snøsmelting sist i mai og begynnelsen av juni medførte en høy vannstand og lite vannvegetasjon. I en del vann var det lite vegetasjon også på siste tellerunde, 15 dager etter isgang. I Nord-Troms (Storfjord) var det mindre snø gjennom vinteren enn det var i Midt- og Indre Troms. Det kom mye snø på servinteren i de fleste områdene utenom Lyngen og Storfjord.

I 2019 sjekket vi også en rekke andre vann i deler av Midt-Troms utenom de 51 overvåkingsvannene og fant noen horndykkerpar som hekket i disse vannene. Det er likevel ikke veldig mange par og i de fleste tilfellene er det snakk om vann som hadde kjent hekkeforekomst da overvåkingen startet opp i 2001. Disse parene kan derfor ikke forklare deler eller hele den store nedgangen som har skjedd i hele overvåkingsområdet i Troms fylke.

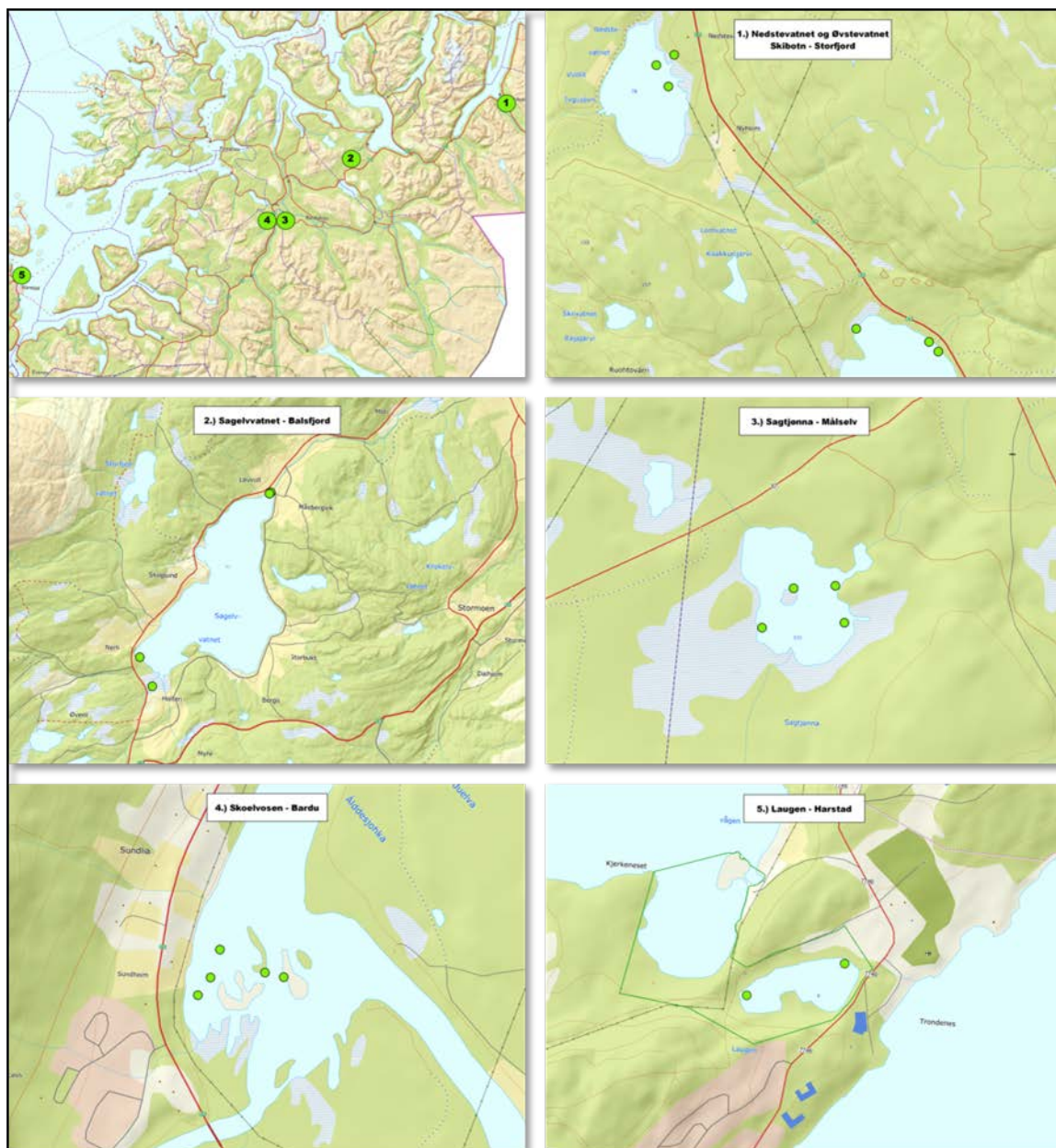
Unntaket i 2019 er deler av Sør-Troms (utenom overvåkingsområdene) der det i enkelte vann f.eks. Store Trøsevatnet i midten av juli var et godt hekketilslag med 29 voksne horndykkere og 17 årsunger i forskjellig størrelse (Yngve Hansen pers. medd.). Våren og sommeren i 2019 slo til med lite nedbør i de fleste områdene av Troms. Det hadde vært interessant og fulgt opp disse områdene i Sør-Troms videre i en overvåking.

Tabell 53. Antallet registrerte hekkende/territorielle par horndykkere i åtte kommuner i Troms i 2019, 2018, 2009 og 2001 vist i % av antall hekkende par registrert ved starten av overvåkingen i 2001.

Kommune	2019		2018		2009		2001
	N	%	N	%	N	%	Par
Lyngen	0	-	0	-	5	62,5	8
Storfjord	8	33,3	6	26	15	62,5	24
Balsfjord	6	5,9	9	8,8	49	48	102
Målselv	4	13,3	4	13,3	15	50	30
Bardu	5	21,7	4	17,4	16	69,5	23
Salangen	0	0	0	-	12	60	20
Dyrøy	0	0	0	-	3	37,5	8
Sørreisa	0	0	0	-	8	61,5	13
Troms totalt	23	10,0	23	10,0	123	53,9	228

Figur 1. Fordeling av lokaliteter med påvist hekking (grønn sirkel), territoriell (oransje sirkel) og ikke territoriell par (rød sirkel) samt enkeltindivider (svart prikk) av horndykker i overvåkingsperioden i 2019. Lokaliteter uten horndykkere vises med tomme sirkler.

Figur 2. Hekkende par horndykker med hovedvekt på seks ulike områder fra Nord-Troms til Sør-Troms i overvåkingsperioden i 2019.

4 Konklusjon og anbefalinger

Overvåkingen av hekkende horndykker på 51 av 52 lokaliteter i åtte kommuner i Troms har vært gjennomført årlig siden 2001. Resultatene viser at hekkebestanden ble halvert mellom 2001 og 2009. Tilbakegangen stoppet noe opp rundt 2009, men har etter 2010/2011 igjen skutt fart og arten går fremdeles tilbake nesten over hele fylket. I 2019 hekket det kun 23 par fordelt på sju vann i de opprinnelige overvåkingslokalitetene. Ett av vannene ble ikke overvåket i 2019. Dette utgjør omtrent 10 % av den totale hekkebestanden som ble påvist på alle 52 lokalitetene i 2001. Data fra de åtte siste årene (2012-2019) viser at hekkebestanden er dramatisk redusert på vel 20 år og arten er nå svært fåtallig som hekkefugl i store deler av fylket. Laugen i Harstad ble tatt med i overvåkingen i 2019 og her hekket det to par.

Horndykkeren ble fjernet fra den norske rødlista i 2010, men sliter betydelig i det meste av Nord-Norge, en region som utgjør et av de viktigste hekkeområdene for arten i hele Norge. Ved revidering av rødlista for fugl i 2015 ble arten igjen ført opp her – nå som sårbar (VU) (Henriksen & Hilmo 2015). Uavhengig av det Nasjonale overvåkingsprosjektet ønsker NINA å fortsette overvåkingen av arten i Troms etter opprinnelig oppsett med 52 lokaliteter. Dette fordi slike grundige datasett vil styrke mulighetene for å tolke data fra fylket som samles inn i det nasjonale arbeidet. I tillegg har Strann samlet inn utfyllende informasjon både på kullstørrelser og ungeproduksjon gjennom hele studieperioden, også i 2019. Dette er data som fortsatt samles inn både fra samtlige overvåkingslokaliteter samt flere lokaliteter som ikke inngår i overvåkingen.

Det er ekstra viktig å følge opp de mange overvåkingslokalitetene som i løpet av de siste årene ikke har hatt hekkende horndykker. Dette må gjøres for å avdekke om det skjer en reetablering på noen av disse.

1 – overvåkingen av horndykker i de opprinnelige 52 lokalitetene i åtte kommuner i Troms anbefales opprettholdt. Overvåkingen i Troms vil kunne evaluere om nasjonal metode fanger opp hva som skjer med arten i denne regionen. I 2019 ble overvåkingen utvidet med ett vann på Hinnøya i Sør-Troms. Vi foreslår at overvåkingen utvides ved å ta inn noen vann på Senja og flere vann i Sør-Troms. Metoden med overvåking 8 og 15 dager etter isgang vil ikke kunne fange opp de mange parene som går til hekking (nye par og omlegginger) utover i juli og august.

2 – i lys av at horndykkeren igjen er tatt inn på vår nasjonale rødliste, anbefales det at det gjennomføres en totalkartlegging av hekkende horndykker i Troms snarest mulig. Dette vil kunne gi et nytt og revidert overslag over fylkets samlede hekkebestand. Bestanden er nå så lav at det ikke skal mye til for at den kan forsvinne helt fra vår fauna.

3 – de foreløpige erfaringene med instrumentering av lysloggere på horndykker er meget gode. Imidlertid er det et krevende arbeid som fordrer erfaring og kompetanse samt at det er tidkrevende. Vi anbefaler at bevilgningene til instrumentering av lysloggere økes slik at man får mulighet til å instrumentere et tilstrekkelig antall fugler for å besvare viktige spørsmål om overvintningsområde og trekkruiter.

5 Referanser

- Bemmelen, R. van, Moe, B., Hanssen, S.A., Schmidt, N.M., Hansen, J., Lang, J., Sittler, B., Bollache, L., Tulp, I., Klaassen, R. & Gilg, O. 2017 Flexibility in otherwise consistent non-breeding movements of a long-distance migratory seabird, the long-tailed skua. *Marine Ecology Progress Series* 578: 197-211.
- Bustnes, J.O., Moe, B., Helberg, M. & Phillips, R.A. 2013. Rapid long-distance migration in Norwegian Lesser Black-backed Gulls along the eastern flyway. *IBIS* 155: 402–406
- Cramp, S. & Simmons, K.E.L. 1977. *Handbook of the birds of Europe, the Middle East, and North Africa: the birds of the Palearctic. Vol 1: Ostrich – ducks.* Oxford.
- Douhan, B. 1998. Svarthakedoppingen. En fågel i tilbakagång i Sverige. *Vår Fågelvärld* 57 (1): 7-22.
- Eggen, M., Kristiansen, T.E. & Heggøy, O. 2018. Kartlegging av horndykker i Bodø kommune i 2013 og 2018. NOF-notat 2018-13.
- Eggen, M. & Heggøy, O. 2019. Kartlegging av horndykker i Tysfjord, Hamarøy og Vesterålen 2019. NOF-notat 2019-15. 27 s.
- Frederiksen, M., B. Moe, Daunt, F. et al. 2012. Multi-colony tracking reveals the non-breeding distribution of a pelagic seabird on an ocean basin scale. *Diversity and Distributions* 18: 530-542
- Gilg, O., Moe, B., Hanssen, S.A. et al. 2013. Trans-Equatorial Migration Routes, Staging Sites and Wintering Areas of a High-Arctic Avian Predator: the Long-tailed Skua (*Stercorarius longicaudus*) *PLoS ONE* 8(5), e64614. doi:10.1371/journal.pone.0064614.
- Hanssen, S.A., Frivoll, V., Strann, K.-B., Hagtvedt, M. & Heggås, J. 2016. Overvåking av hekkende horndykker i Troms 2015. NINA Kortrapport 12. Norsk institutt for naturforskning.
- Hanssen, S.A., Frivoll, V., Strann, K.-B. & Heggås, J. 2017. Overvåking av hekkende horndykker i Troms 2016. NINA Kortrapport 60. Norsk institutt for naturforskning.
- Hanssen, S.A., Frivoll, V., Strann, K.-B., Hagtvedt, M. & Heggås, J. 2018. Overvåking av hekkende horndykker i Troms 2017. NINA Rapport 1479. Norsk institutt for naturforskning.
- Hanssen, S.A., Frivoll, V., Strann, K.-B., Heggås, J., Hagtvedt, M. & Johnsen, T.V. 2018. Overvåking av hekkende horndykker i Troms 2018. NINA Rapport 1579. Norsk institutt for naturforskning.
- Henriksen, S. & Hilmo, O. (red.) 2015. Norsk rødliste for arter 2015. Artsdatabanken, Norge
- Kålås, J.A., Viken, Å. & Bakken, T. (red). 2006. Norsk rødliste 2006 – 2006 Norwegian Red List. Artsdatabanken, Norway.
- Kålås, J.A., Gjershaug, J.O., Husby, M., Lifjell, J., Lislevand, T., Strann, K.-B. og Strøm, H. 2010. Fugler. I: Kålås, J.A., Viken, Å., Henriksen, S. & Skjelseth, S. (red). 2010. Norsk rødliste for arter 2010. Artsdatabanken, Norge.
- Schultner J., Moe, B., Chastel, O., Bech, C. & Kitaysky, A.S. 2014. Migration and stress during reproduction govern telomere dynamics in a seabird. *Biology Letters* 10: 20130889
- Stien, J., Strann, K.-B., Jepsen, J.U., Frivoll, V. & Ims, R.A. 2016. Breeding persistence of Slavonian Grebe (*Podiceps auritus*) at long-term monitoring sites: predictors of a steep decline at the northern European range limit. *Journal of Ornithology* 157: 75-84.
- Strann, K.-B. & Frivoll, V. 2009. Overvåking av hekkende horndykker i Troms 2008. NINA Minirapport 255. Norsk institutt for naturforskning.
- Strann, K.-B. & Frivoll, V. 2010. Overvåking av hekkende horndykker i Troms 2009. NINA Minirapport 290. Norsk institutt for naturforskning.
- Strann, K.-B., Frivoll, V. & Heggås, J. 2011. Overvåking av hekkende horndykker i Troms 2010. NINA Minirapport 323. Norsk institutt for naturforskning.
- Strann, K.-B., Frivoll, V., Heggås, J. & Hagtvedt, M. 2013. Overvåking av hekkende horndykker i Troms 2012. NINA Minirapport 436. Norsk institutt for naturforskning.
- Strann, K.-B., Frivoll, V., Heggås, J. & Hagtvedt, M. 2014. Overvåking av hekkende horndykker i Troms 2013. NINA Minirapport 485. Norsk institutt for naturforskning.

Summers, R.W., Mavor, R. & Hogg, S. 1994. Factors affecting loch selection and breeding success of slavian greebes in Scotland. RSPB Report 1994.

Artsobservasjoner.no (nettadresse). Artsdatabanken

*Norsk institutt for naturforskning, NINA,
er en uavhengig stiftelse som forsker på natur og
samspillet natur–samfunn.*

*NINA ble etablert i 1988. Hovedkontoret er i
Trondheim, med avdelingskontorer i Tromsø,
Lillehammer, Bergen og Oslo. I tillegg driver NINA
Sæterfjellet avlsstasjon for fjellrev på Oppdal,
og forskningsstasjonen for vill laksefisk på lms i
Rogaland.*

*NINAs virksomhet omfatter både fors–kning
og utredning, miljøovervåking, rådgivning og
evaluering. NINA har stor bredde i kompetanse og
erfaring med både naturvitere og sam–funnsvitere
i staben. Vi har kunnskap om artene, naturtypene,
samfunnets bruk av naturen og sammenhenger
med de store drivkreftene i naturen.*

ISSN:1504-3312
ISBN: 978-82-426-3487-0

Norsk institutt for naturforskning

NINA Hovedkontor

Postadresse: Postboks 5685 Torgarden, 7485 Trondheim

Besøks-/leveringsadresse: Høgskoleringen 9, 7034 Trondheim

Telefon: 73 80 14 00, Telefaks: 73 80 14 01

E-post: firmapost@nina.no

Organisasjonsnummer 9500 37 687

<http://www.nina.no>

Samarbeid og kunnskap for framtidens miljøløsninger